

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 447 del 7/2 al 20/2 de 2018 2€

Sang S.L.

Milions de persones sense recursos dels Estats Units i Mèxic reben un sou a canvi de la seva sang, un model que les farmacèutiques pretenen importar a Europa pàg. 4-11

EDITA

La Directa SCCL

C. Riego, 37, baixos esquerra

08014 Barcelona

Tel: 935 270 982

Mòbil: 661 493 117

directa@directa.cat

www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric.

La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?**A fons**

Grup d'investigació

Miralls

Gemma Garcia

Cruïlla

Vicent Almela i Guille Larios

Impressions

Laia Alsina i Àlex Romaguera

Roda el món

Oriol Andrés, Roger Suso i Joan Mas

Expressions

Misael Alerm i Àlex Romaguera

La indirecta

Àlex Romaguera i Mariana Cantero

Coordinació web

Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente

Audiovisuals

Sònia Calvó i Estel·la Marcos

Fotografia

Víctor Serri

Il·lustració

Ricardo Hermida i Lluís Ràfols

Correcció

Èlia Olivan

Edició

Jesús Rodríguez

Projecte gràfic

Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat

Disseny gràfic i compaginació

Pau Fabregat

Administració i subscripcions

Ester Mora

Difusió

Estel·la Marcos

Publicitat i distribució

Paula Rodríguez

Gestió web

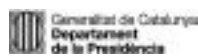
Nodo50

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:

Gironès, la Selva, Pla de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Mallorca ('Aguait'); Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentària

CONTACTES:**General** directa@directa.cat**Redacció** redaccio@directa.cat**Subscripcions** subscripcions@directa.cat**Publicitat** publicitat@directa.cat**Distribució** distribucio@directa.cat**PORTADA:** PEP MÈNSULA

La Directa rep una subvenció estructural de la Generalitat de Catalunya pel fet de ser un mitjà en llengua catalana, que suposa menys d'un 2% del pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

El negoci de la sang

Les farmacèutiques que elaboren medicaments a partir del plasma volen canviar la legislació europea per aconseguir sang a canvi de remuneració econòmica. Als Estats Units han creat una xarxa de centres de transfusió on la gent pobre ven la sang com a mètode de subsistència. Reportatge de Jesús Rodríguez, Jordi Sans i Pablo Bonat.

MIRALLS

12-15

Entrevista a l'advocat Àlex Solà

Fèlix Millet i Jordi Montull han ingressat a Brians I. El desenllaç ha estat possible després de 9 anys d'un litigi judicial, on ha jugat un paper destacat l'advocat de la Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona. Àlex Romaguera l'entrevista. Fotos de Montse Giralt.

IMPRESSIONS

16-18

Crítica al feminisme blanc

La periodista Shaina Joy Machius analitza el prejudici racial en el moviment feminista popular. Il·lustració de What The Studio.

CRUÏLLA

19-21

Eines per follar... i per canviar!

Marta Molas repassa aparells, joguines, pròtesis i aplicacions de mòbil que emergeixen com a eines terapèutiques, d'exploració i gaudi de pràctiques sexuals alternatives al coitocentrisme, desdibuixant rols. Fotografies de Marc Mesa.

RODA EL MÓN

22-26

L'Estat francès recupera la mili

Anna Montull ens explica que Macron promou un servei militar obligatori que es desplegarà del tot l'any 2020.

Eleccions d'al-Sissi a Egipte

Marc Almodóvar ens porta les claus del pseudo-procés electoral a Egipte.

Antisemitisme històric a Polònia

Anàlisi de la historiadora Agnieszka

EXPRESSIONS

27-31

Barcelona, la ciutat intermitent

Ivan Alcázar ens porta nova bibliografia sobre el calidoscopi urbà de Barcelona. Fotos del Centre Excursionista de Catalunya.

Caixes de cartró

Relat literari de Bea Ramos.

La mort i la primavera

Gemma Medina recomana Rodoreda.

INDIRECTA

32

Lliçó de vida d'un exmilitant nazi

Christian Picciolini va ser cap del grup neonazi Skinheads de l'Àrea de Chicago. Després d'abandonar-lo ha capgirat la seva vida i dedica tota la seva energia a evitar l'entrada dels nois joves a la galàxia de l'extrema dreta. L'entrevista Àlex Romaguera.

Més que mil paraules

PEDRO MATA (FOTOMOVIMIENTO) | El camp de Mòria de l'illa de Lesbos (Grècia) té capacitat per a 2.500 persones i actualment n'hi ha 6.000. La gran majoria viu en tendes, moltes no impermeables. No disposa de condicions de salubritat i la brossa s'acumula per tot arreu.

Comunitat Directacoop

Escola de formació amb accent valencià

Nucli del País Valencià

L'Escola Directa celebra enguany la tercera edició i, aquesta vegada, ho farà al País Valencià. L'aposta per consolidar el nostre projecte de periodisme per la transformació social en l'àmbit valencià és clara, i aquest espai de formació és part de l'energia que ajudarà a seguir fent funcionar la maquinària. En aquest cas, l'encarregada d'acollir l'Escola serà la tenda i llibreria associativa La Repartidora -entre les parets de la qual s'ha gestat i discutit la programació- que ara per ara funciona com a lloc de trobada del nostre col·lectiu en terres valencianes.

Les formacions seran diverses, però sempre dirigides a reforçar les bases del periodisme transformador que perseguim des de la DIRECTA: la redacció des de l'enfocament social, periodisme judicial i d'investigació, el fotoperiodisme, el gènere en la comunicació i el tractament informatiu de les organitzacions criminals al País Valencià seran, en general, els temes que ocuparan el cap de setmana. Les encarregades de facilitar les formacions seran tant periodistes del nostre col·lectiu, com ara Jesús Rodríguez o Miquel Ramos, com al-

tres de diferents mitjans: June Fernández de Pikara Magazine, Eva Mániz de Valencia Plaza, Joan Cantarero de Público i Esther Roig de l'ONGD Menuts del Món.

L'Escola és gratuïta per a sòcies i col·laboradores, i tindrà un cost de 20 euros per a subscriptores i de 25 per a la resta, amb el dinar de dissabte al Centre Social-Bar Terra de Benimaclet inclòs. Els diners aniran destinats a cobrir les despeses de desplaçament de les participants i de les col·laboradores llunyanes que vulguen assistir a la formació en València. Les interessades a inscriure-vos, heu d'enviar un correu a paisvalencia@directa.cat.

Amb aquesta cita donem seguiment a un espai de trobada de periodistes i activistes convençudes amb la idea que, amb la comunicació, podem canviar les nostres realitats. Vine, apropa't a conèixer-nos, a aprendre i a establir llaços de complicitat que ens ajuden a teixir un paradigma mediàtic que valga la pena. La llavor del periodisme transformador que lentament ha anat arrelant al País Valencià continua donant fruits, ara en forma d'escola periodística, i els volem compartir amb totes vosaltres.

Les píndoles | Del 155

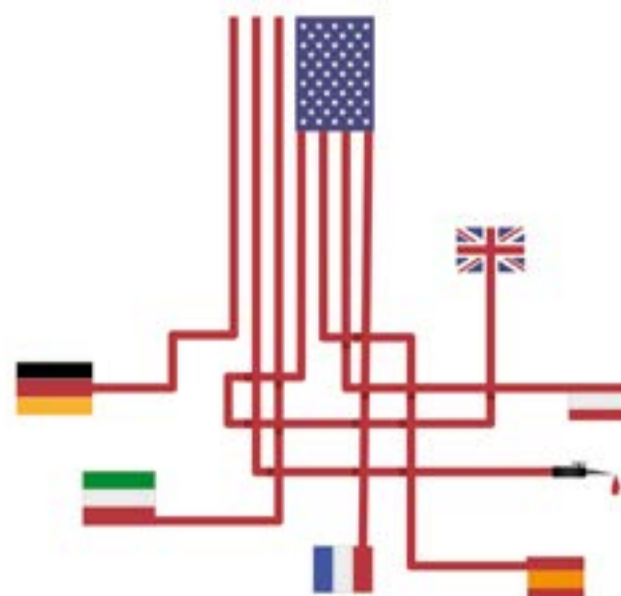
24

organismes públics eliminats i 251 alts càrrecs destituïts és el balanç des de l'aplicació de l'article 155 a Catalunya

100

dies a presó de Sánchez i Cuixart. Fa més temps que són entre reixes que Barrionuevo pel cas GAL

L'espina

houseofdown.18

Oficina de compra de sang de Grifols a Millcreek Township, als Estats Units

Representa només el 7,7% del volum del nostre cos, però sense la seva existència no seria possible la vida. La sang, i especialment el plasma sanguini, és una substància tan imprescindible, peculiar i complexa -com a matèria primera no es pot elaborar artificialment- que aconseguir-ne directament dels éssers humans vius ha esdevingut un suculent negoci planetari. El procediment emprat per extreure-la dels nostres cossos -per donació o per retribució econòmica- és objecte de controvèrsia entre el món de la salut pública i els lobbys farmacèutics. Per incentivar les donacions voluntàries i que representin el 100% de l'abastiment necessari per al sistema sanitari és imprescindible incrementar el grau de conscienciació social i garantir que l'altruisme d'una part de la societat no pugui ser instrumentalitzat per fer-ne negoci. A Europa, fins ara, s'ha potenciat la donació i un sistema de control majoritàriament públic, però els poderosos tentacles de les multinacionals del plasma intenten modificar la legislació comunitària per obrir un meló especulatiu que als Estats Units es mostra amb tota la seva cruessa.

Més enllà de les consideracions ètiques -que abordarem més endavant-, en els últims anys l'esclat de la crisi econòmica i l'empobriment de les classes més desafavorides ha donat un fort impuls al mercat del plasma sanguini. Entre el 2007 i el 2014 es van disparar les donacions retribuïdes als Estats Units, passant dels 15 als 32 milions de sessions d'extracció. Per a molta gent ha esdevingut un veritable subsidi que els permet arribar a final de mes. De Florida a Califòrnia, la majoria d'estats compten amb una extensa xarxa de centres de donació remunerada. El plasma nord-americà retribuït, però, no es queda només en

territori nord-americà, sinó que abasteix el mercat global i es ven massivament als hospitals d'Europa i el Japó, principalment.

Quatre grans farmacèutiques controlen el negoci de l'extracció. CSL Behring (Alemanya-Austràlia), Grifols (Catalunya), Shire (Irlanda-EUA) i Octapharma (Suïssa) han desplegat les seves pròpies xarxes de centres de donació a canvi de diners -en el cas de Grifols, són 190 els centres que configuren la xarxa de recollida, que duen les marques Talecris i Biomat, empreses absorbides per la farmacèutica catalana-, amb l'excepció de l'estat de Nova York, on la recollida és altruista i es fa a través de campanyes de conscienciació del Centre de Sang, un organisme públic. Un elevadíssim percentatge de les extraccions de plasma als Estats Units es fan mitjançant una transacció econòmica, que genera un negoci de milers de milions d'euros. Shire, després de fusionar-se amb la nord-americana Baxter, s'ha capitalitzat per un valor de 20.000 milions d'euros. Grifols, només l'any 2015, va comercialitzar hemoderivats amb sang nord-americana per un valor de 4.000 milions d'euros.

La permissiva política de comercialització impulsada per la Casa Blanca ha consolidat un model de negoci contraposat a la situació de l'altre cantó de l'Atlàntic, on la majoria de països de la Unió Europea restringeixen les retribucions només als costos de desplaçament o a l'entrega d'un entrepà i una beguda durant l'hora i mitja que es triga a omplir una bossa amb 400 centímetres cúbics de plasma. Al vell continent trobem tres excepcions: Alemanya, Àustria i la República Txeca. A l'Estat espanyol s'havia permès la remuneració fins a l'any 1985, quan una directiva comunitària va recomanar la implantació gradual del model voluntari de donacions.

SANG DE POBRES, NEGOCI MILIONARI

Les farmacèutiques del sector dels hemoderivats despleguen als Estats Units campanyes de reclutament de donants de plasma sanguini dirigides a la població més empobrida, aprofitant una legislació que permet retribuir econòmicament les extraccions

Jesús Rodríguez | @albertmartnez

Travessar la frontera per vendre's la sang

Als Estats Units la sang ja és el mode de subsistència d'una part del segment més pobre de la població. A les zones frontereres amb Mèxic, el negoci ha generat un flux migratori específic d'anada i tornada per vendre sang a les farmacèutiques. A la ciutat texana d'El Paso proliferen els centres d'extracció de Grifols, fins a sis instal·lacions; és tan a prop de la frontera que s'hi pot anar a peu des de Ciudad Juárez (Mèxic). La remuneració fa que centenars de persones s'arrisquin a creuar la duana i tornar a Mèxic mitjançant la visa B-2 de turista, tot i que aquesta targeta no permet treballar ni rebre retribucions, i l'activitat és perseguida pels agents d'immigració de Texas. A la Baixa Califòrnia, entre Tijuana i San Diego, es dona una situació similar.

Les farmacèutiques han desenvolupat una maquinària comunicativa i financera de gran escala per a la gestió de les donacions retribuïdes i compten amb acords amb entitats financeres. Quan un potencial donant de plasma accedeix a un centre d'extracció, d'entrada, només es topa amb un guarda de seguretat, que li indica com funciona el sistema informàtic encarregat de fer el primer filtratge. Una computadora similar a un caixer automàtic destria entre donants habituals i persones que ho fan per primer cop. Se'ls demana que introdueixin un document identificatiu i, després, responen a un qüestionari confidencial sobre els seus hàbits sexuals, de consum d'estupefaents, possibles al·lèrgies, historial mèdic, etc.

Visa específica per a donants

Un cop superada la prova reben una targeta de l'empresa Visa que, a partir d'ara, els autoritzarà l'accés a les instal·lacions, i on s'emmagatzemarà tota la informació sanitària i comercial de la persona donant. Un

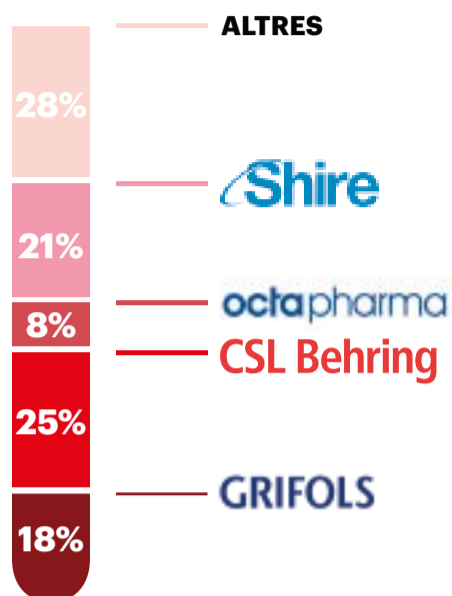
A la frontera amb Mèxic, el negoci ha generat un flux migratori específic d'anada i tornada per vendre sang

Passen la Visa per un lector digital i es carreguen al compte els 25 o 30 dòlars de remuneració

cop feta l'extracció -entre 45 i 90 minuts amb la vena connectada a una màquina de bombeig que es queda amb el plasma i et retorna al cos la resta de components de la sang- s'ha de passar la Visa per un lector digital i automàticament es carreguen al compte els 25 o 30 dòlars de remuneració. La transacció comercial es pot repetir dues vegades a la setmana. Un recurs per a la supervivència d'entre 250 i 300 dòlars mensuals. La competència entre companyies per engrandir la plantilla de donants és ferotge i, a inicis de 2018, CSL Behring anuncia al seu web un increment de la retribució econòmica, que xifra en els 400 dòlars mensuals per als nous donants. A més, ho complementen amb reclams del tipus: "Convenç un amic o familiar i t'emportes 30 dòlars extra". Per fer més atractiva l'oferta et permeten anar-hi amb la tauleta o el portàtil per descarregar-te música i pel·lícules amb un wifi de banda ampla. A la pràctica, els centres de donació remunerada han esdevingut un lloc de subsistència per a persones excloses, amb un clar biaix racial -negres i hispanes-, i amb gran aflluència d'alcohòliques i/o drogodependents.

Durant trenta anys, però, un col·lectiu ha estat estigmatitzat a l'hora de fer donacions, altruistes o remunerades: els homes gais. Per aquest col·lectiu, la prohibició de donar sang es va fer extensiva tant als centres de donació d'empreses privades com als bancs de sang públics de Nova York o Florida. En aquest últim estat, després de la matança a una discoteca d'Orlando, es va aixecar la mesura, i a partir d'aleshores es permet fer-ho als homosexuals que certifiquin una relació sentimental estable durant l'últim any. La connivència i els vincles comercials entre els bancs de sang públics i les empreses d'extracció privades -amb interessos contraposats- ha portat a més d'un litigi judicial. És el cas »

MERCAT GLOBAL DE PROTEINES PLASMÀTIQUES

» de l'estat d'Oklahoma, on associacions de donants han denunciat davant dels tribunals la venda a empreses privades de bosses de plasma aconseguides mitjançant la donació altruista.

Pressions per ampliar el negoci a Europa

Els vampirs de la sang -tal com es coneix a les farmacèutiques del plasma en el mercat borsari-, però, no en tenen prou amb els Estats Units. Intenten pressionar els governs per fer més laxa la legislació a Europa i ampliar el seu territori d'actuació. La major pressió, però, arriba per part de les associacions de pacients que pateixen malalties vinculades a la sang. La Coalició d'Usuaris de Plasma dels Estats Units (Aplus) enviava una carta l'any 2014 a Margaret Chan, directora general de l'Organització Mundial de la Salut (OMS), on li reclamava reconsiderar el contingut de la Declaració de Roma, un document de recomanacions internacionals on es prioritza el sistema de donació voluntària. Aplus nega que les donacions remunerades hagin suposat un "increment de riscos de seguretat" per a les persones malaltes que en fan ús.

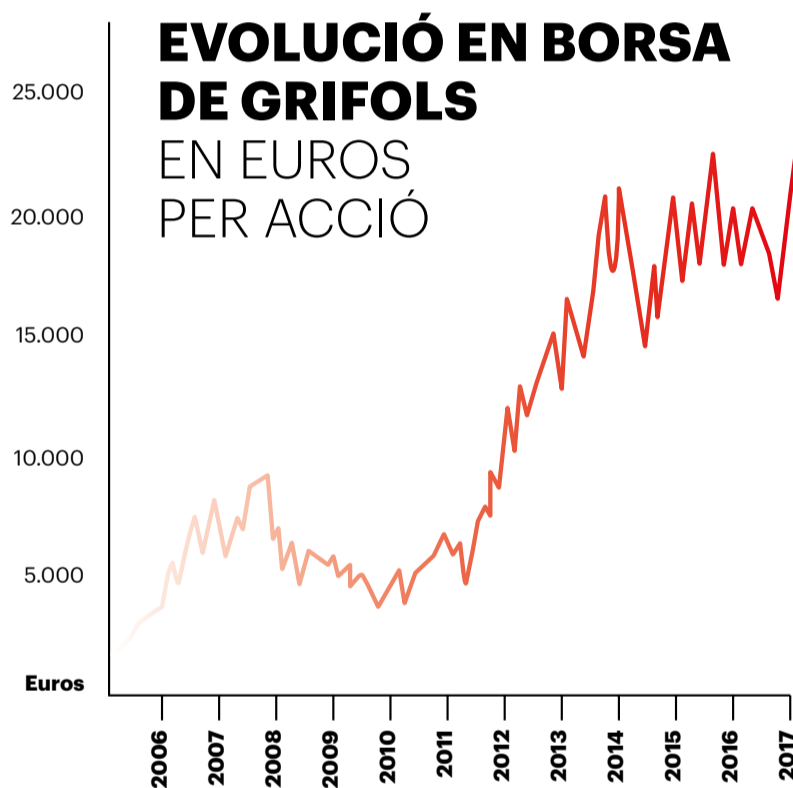
Del conjunt de 32,8 milions de litres de plasma recollits l'any 2010 arreu del món, un 62% -20,4 milions de litres- es van aconseguir a l'Amèrica del Nord, nou de cada deu als Estats Units. L'Associació Internacional de Plasma Fraccionat -el fraccionament és el pas previ a l'elaboració de medicaments- també van pressionar una de les directores generals de l'OMS, Marie Paule Kieny, recordant-li que entre el 70 i el 80% del plasma que arriba a la indústria d'hemoderivats prové de les donacions remunerades als Estats Units, Alemanya, Àustria i la República Txeca. Ambdós lobbys adverteixen l'OMS que si es manté l'actual sistema exclusiu de donació voluntària a gran part d'Europa, es posarà en risc l'abastiment mundial necessari. Actualment són 62 -d'un total de 193- els estats membres de l'OMS que han aconseguit l'autosuficiència a partir de les donacions altruistes.

Avui dia, l'empresa Grifols manté un litigi amb les autoritats de l'Estat espanyol, a qui vol convèncer de les bondats de la retribució econòmica. Víctor Grifols, president de la companyia, ha manifestat en diverses ocasions que s'hauria de permetre la venda de plasma "com un ingrés extra per a les persones a l'atur". Dels nou milions de litres de plasma que van recollir en l'exercici de 2016, la pràctica totalitat prové dels Estats Units, amb l'excepció de 100.000 litres amb origen a Alemanya. El director financer de l'empresa, Alfredo Arroyo, assegura en relació amb els plans d'expansió: "Podria ser on la regulació ho permeti i l'entorn sigui favorable". Seguint el model nord-americà, els ulls de l'empresa estan posats en indrets on la crisi hagi fet estralls. Un important percentatge de població a l'atur i amb elevats índexs de pobresa esdevindrien un entorn favorable. L'Estat espanyol, Grècia o Itàlia, al punt de mira. ●

Un líquid imprescindible, sinònim de vitalitat

La sang és una suspensió de cèl·lules en un medi aquós, impulsada pel cor a través dels vasos sanguinis, amb l'objectiu de distribuir oxigen i nutrients als diferents teixits així com eliminar-ne els residus, entre altres funcions. El plasma representa el 55% de la sang total, està compost principalment d'aigua (90% en volum) i conté una dissolució de proteïnes, lípids, glucosa, ions minerals, hormones, diòxid de carboni (el

plasma és el mitjà de transport de productes residuals), plaquetes i les cèl·lules sanguínies mateixes. La llengua catalana compta amb nombroses frases fetes que fan referència a aquesta substància. "Tenir sang d'orxata", "No et corre sang per les venes", "Em fa bullir la sang", i un llarg etcètera. La sang sempre s'identifica amb la vitalitat i la seva absència denota passivitat o menfotisme.

CONTROVÈRSIA ÈTIC

Jesús Rodríguez | @albertmartnez

James Stacey Taylor, professor de filosofia a The College of New Jersey, considera que la retribució econòmica per la donació de plasma és perfectament ètica. Nega un dels principals retrets que fan els sectors crítics i diu que és fals que certes actuacions -com la donació de plasma- només puguin ser moralment permeses si es fan de manera altruista i planteja que la correcta actuació es fa quan la donació "és fruit del coneixement i el consentiment". Taylor és un dels acadèmics de referència de la indústria del plasma. Les farmacèutiques el destaquen en els seus argumentaris.

En l'aspecte de la seguretat, Taylor confronta la idea que el plasma aconseguit sota retribució sigui menys segur que

l'aconseguit per la via altruista o que la retribució desincentivi les donacions altruistes. Afirmar que en cas que es doni una disminució de l'altruisme "seria pel fet que els donants no coneixien el valor de la seva donació quan ho feien sense retribució". I afegeix que, "si es posa un preu al plasma, això repercutirà que els donants estiguin més ben informats sobre les seves decisions".

A Catalunya, una de les defensores d'aquestes tesis és Victòria Camps, catedrática de Filosofia Moral i Política de la Universitat Autònoma de Barcelona i presidenta de la Fundació Víctor Grifols i Lucas. És favorable a la remuneració per no perdre altres beneficis per a l'ésser humà, com ho podria ser

GUERRES I LA INDÚSTRIA DE LA SANG

Jesús Rodríguez | @albertmartnez

El mercat mundial de les transfusions i els hemoderivats té el seu origen i expansió en la Primera i la Segona Guerra Mundial del segle XX i la Guerra Civil espanyola. La companyia CSL Behring és continuadora de la farmacèutica Behringwerke, fundada l'any 1904 a Marburg, Alemanya. El seu creador fou l'investigador Emil von Behring, beneficiari del primer premi Nobel de medicina, atorgat l'any 1901 pel descobriment del sèrum sanguini com a "arma eficaç" contra la diftèria. El primer èxit comercial de la farmacèutica va ser desenvolupar un tractament d'immunització contra el tètanos per a militars que participaven en la Primera Guerra Mundial. Behring va ser rebatejat amb el sobrenom de "Salvador dels soldats". Segons consta a la cronologia oficial de l'empresa, CSL Behring és la principal empresa proveïdora d'albumina -hemoderivat del plasma- de l'exèrcit dels Estats Units durant la Segona Guerra Mundial.

Tot i això, entre la jerarquia hitleriana s'exaltava la figura de Behring, tal com es desprèn de la principal biografia de l'investigador escrita per Heinz Zeiss i Richard Bieling, que el descriuen com un científic "heroic". Contràriament, en un llibre sobre la vida de Behring -publicat

posteriorment pel nord-americà Derek S. Linton- s'atribueix el vincle historiogràfic amb el nazisme a una manipulació: "Un dels autors, Zeiss, era un convençut higienista nazi i nombrosos aspectes de la vida i la recerca de Behring van ser seriosament distorsionats perquè encaixessin en els imperatius de la ideologia nazi".

En el cas de Grifols SL, les primeres passes les donen als anys trenta els germans Josep Antoni i Víctor Grifols Lucas -segons es detalla a la biografia empresarial publicada per la companyia-, en l'àmbit de les transfusions de sang per a combatents del bàndol republicà, puntualitzen. La patent espanyola per a la liofilització del plasma, però, els la concedeixen l'any 1940, quan Franco ja governava, tot just acabada la Guerra Civil. És aleshores quan funden la companyia amb seu a Barcelona i inauguren el primer banc de sang privat.

El punt de partida de les altres dues grans companyies del sector del plasma és més recent. Octapharma es funda l'any 1983 a Suïssa i rep el seu nom de la paraula grega *octa* (vuit). L'absència del factor VIII és, precisament, la deficiència sanguínia que caracteritza les persones que pateixen hemofília A, la sanació de la qual fou l'objectiu mèdic dels primers temps de la farmacèutica.

El nazisme exaltava la figura de Behring, tal com es desprèn de la principal biografia de l'investigador

Grifols assegura que va fer les primeres transfusions a combatents del bàndol republicà

El soldat Roy Humphrey rep plasma sanguini el 9 d'agost de 1943 a Sicília / WEVER

Shire neix l'any 1986 a Irlanda a partir de l'impuls d'un petit grup d'investigadors que treballaven en la prevenció i el tractament de l'osteoporosi.

El lligam inicial amb els exèrcits de la indústria dels hemoderivats es manté en l'actualitat. CSL Behring, Shire, Grifols i Octapharma suministren plasma als exèrcits de tot el món. Grifols figura com a proveïdor del Pentàgon, i el Departament d'Estats nord-americà va incloure l'empresa en un llistat d'actors estratègics per als interessos dels Estats Units. ●

A AL CAMPUS

la curació de malalties que depenen d'aquesta matèria primera. Així ho explica en l'article "Arguments ètics per la donació de plasma".

Al treball d'investigació de Gemma Serrahima titulat "Aspectes ètics relacionats amb l'obtenció de sang i plasma: una qüestió de salut global" -en el marc del màster Ciutadania i Drets Humans, Ètica i Política- es recullen les paraules de la filòsofa i de nombroses especialistes en bioètica. En un dels apartats, assenyala que en el cas de Victòria Camps "cria l'atenció oposar-se a la maternitat subrogada i no a la compravenda de sang i/o plasma". El treball de Serrahima se centra a analitzar els arguments de tipus clínic, de seguretat, econòmics i d'efici-

Victòria Camps és favorable a la remuneració per no perdre el benefici de la curació de malalties

Itziar de Lecuona creu que posar preu al material biològic fa que la gent més precària sigui la donant

ència en cadascun dels dos models d'extracció: l'altruista i el remunerat.

Segons l'autora, i a partir dels principis esbossats pels acadèmics Beauchamp i Childress, "el model altruista és ètic en si mateix". El principi de beneficència i no maleficència es respecta amb relació als donants "procurant el seu bé i no extorsionant-los". Es respecta també el principi d'autonomia "al no ser un model on càpiga la coacció" i, lligat a això, el principi de dignitat, "ja que no instrumentalitza els cossos". Aquest model és indèstria de la concepció d'una sanitat pública i universal, d'una distribució equitativa dels recursos, i, per tant, coherent amb el principi de justícia. En contrast, trobem el model

remunerat, que segons Serrahima "es justifica a si mateix perquè sí que pot fer front a la demanda actual de sang i plasma. Aquesta eficiència -segons els seus defensors- el converteix, consegüentment, en un model ètic".

Itziar de Lecuona, professora de la Universitat de Barcelona i sotsdirectora de l'Observatori de Bioètica i Dret assenyala que la qüestió del preu és el tema clau: "Estem pagant els materials biològics humans? Hi ha un preu o ha de ser sempre altruista? Segons quina compensació donem, estarem comprant aquesta voluntat". I afegeix, "quan es posa preu al material biològic humà es fa que les persones més estigmatitzades siguin les donants". ●

EL CAMÍ DE LA DONACIÓ A LA TRANSFUSIÓ

Els bancs de sang, que s'encarreguen de la seva recollida, anàlisi i distribució, són l'intermediari públic entre la persona donant i la pacient

Bombers de Barcelona participen en la campanya de donacions del Banc de Sang i Teixits de Catalunya / VICTOR SERRI

Jordi Sans | @jsans_

En determinades èpoques de l'any és habitual veure pel carrer cartells que fan una crida a la donació de sang o autobusos retolats amb la imatge corporativa del Banc de Sang, que són habilitats com a espais de donació. Ara bé, més enllà de l'acció de seure en una llitera i veure com el líquid vermell va entrant a la bossa, la institució té una maquinària al darrere que connecta les donants amb les pacients i, fins i tot, amb empreses privades.

Els bancs de sang i teixits, també coneguts amb el nom de centres de transfusió, són empreses públiques que depenen directament dels departaments de salut de les diverses comunitats autònomes, en el cas de l'Estat espanyol. Aquests espais tenen l'objectiu de "garantir l'abastament i el bon ús de sang i teixits", segons el Banc de Sang i Teixits (BST) de Catalunya, i són la corretja de transmissió de tota una sèrie de processos. El punt de partida és l'extracció -de forma altruista-, a partir de la qual s'obté un producte envasat que s'utilitzarà per a terme transfusions o bé com a matèria primera per a elaborar hemoderivats. Quan qualsevol persona fa una donació de sang, tal com explica Martín Manceñido, president de la Federació Espanyola de Donants de Sang (FEDS), se li extreuen habitualment 450 centímetres cúbics, la mida corresponent a una

bossa d'emmagatzematge. Posteriorment, es duran a terme diverses proves per contrastar la qualitat de la sang, i finalment el material es fracciona en tres parts corresponents a plaquetes, plasma i glòbuls vermells. El plasma representarà aproximadament la meitat del percentatge total, un 55%.

Tant en el cas de Catalunya com en el del País Valencià i les Illes, existeix una única seu que centralitza els controls dels diferents usos que es donaran a la sang. D'aquesta manera, Barcelona, València i Palma, respectivament, alberguen el centre de transfusió que actua sobre tot el seu territori. Tot i això, existeixen altres punts de donació de sang repartits per tota la geografia dels Països Catalans que contribueixen a poder tenir un radi d'actuació més ampli i alhora a poder augmentar el nombre de persones donants. Les xifres de 2016 recollides per la FEDS situen les tres àrees en els llocs onzè, dotzè i catorzè del rànquing d'un total de divuit. Aquesta tendència, tot i que en els últims anys han augmentat les xifres percentuals, posa en alerta la federació, que destaca que tot i ser zones que generen un gran impacte social i econòmic a tot l'Estat espanyol, es troben a la part baixa de les donacions de sang.

La situació de Catalunya, però, és certament excepcional, ja que el BST s'encarrega del 100% de les do-

El plasma, matèria primera amb què es fan els hemoderivats després d'un procés industrial, representa el 55% de la sang

País Valencià, les Illes i Catalunya són als llocs 11è, 12è i 14è del rànquing de donacions a l'Estat espanyol

nacions, ningú més ho pot fer. En canvi, en el cas de la Comunitat de Madrid, un conveni amb la Creu Roja signat l'any 2014 obligava l'entitat a subministrar "una determinada quantitat al sistema públic". L'acord va generar polèmica de seguida. "No es diu de forma explícita, però si l'acord només obliga a una certa quantitat s'entén que tot el que s'aconsegueixi per sobre d'això podrà fer-se servir amb altres finalitats", denunciava Marciano Sánchez, portaveu de la Federació d'Associacions per a la Defensa de la Sanitat Pública. Arran del rebombori mediàtic que es va crear, el Centre de Transfusions de la Comunitat de Madrid va reconèixer que després d'enviar el plasma fruit de les donacions "Grifols es queda una part dels derivats obtinguts del plasma".

L'última campanya de donació de sang a Catalunya, entre el 12 i el 22 de gener d'aquest 2018, va comptar amb una participació de 9.354 persones i va assolir reserves per a vuit dies, un valor que es troba per sota dels deu dies que es consideren òptims per al bon funcionament de les reserves. En aquest sentit, Catalunya té 33,6 donacions per cada 1.000 habitants -segons dades de 2016 de la FEDS- i es troba per sota de la mitjana espanyola, que es troba al 36,6. El País Valencià i les Illes Balears, igualment, marquen uns registres de 35,6 i 34,2 respectivament.

La no comercialització

La Comissió de les Comunitats Europees regula -a través de la directiva 2004/33/CE, de 22 de març de 2004- el concepte de comercialització de la sang i estableix que el caràcter de les donacions sempre ha de ser altruista, és a dir, que la persona donant no pot rebre diners a canvi. Per la seva banda, la legislació espanyola, amb el Real decret 1945/1985, de 9 d'octubre, estipula que la donació és un acte "voluntari i altruista" i, per tant, els centres públics o privats on s'utilitzi aquest material no poden marcar cap mena de preu en concepte de sang. No obstant això, el sector sí que genera certa activitat econòmica amb tot allò que envolta la matèria primera donada.

El procediment sencer exigeix una sèrie de materials i processos que suposen un cost tant per a l'administració com per als centres sanitaris privats que hagin re-

querit una quantitat concreta de sang. A tall d'exemple, les bosses on s'emmagatzema la sang sí que tenen un preu, de la mateixa manera que a les clíniques privades el servei prestat per les professionals també haurà de retribuir-se. Aquesta acció serà la mateixa sigui quin sigui el material que sigui objecte de la transfusió: glòbuls vermells, plaquetes o plasma. Anys enrere, el sistema feia les transfusions sense fraccionar el material, però amb la partició s'aconsegueix que cada organisme rebi el que necessita i d'aquesta manera no es desaprofita cap substància.

El cas del plasma és diferent, tenint en compte que el sistema sanitari públic espanyol no compta amb cap centre que tingui el material necessari per fabricar medicaments fets a base d'hemoderivats que necessiten els hospitals. Per aquest motiu, els centres de transfusió de tot l'Estat espanyol envien el plasma que han recollit a l'empresa Grifols. La firma, dedicada a crear solucions mèdiques a partir de proteïnes, entre les quals trobem el plasma, posseeix el contracte marc per fer aquest tipus d'accions; de manera que és l'única empresa que hi pren part. La relació entre l'empresa -que compta amb 4.000 milions d'euros en accions a l'Ibex-35- i el sector sanitari públic és peculiar des del moment en què no es pot vendre un producte que ha estat cedit de manera desinteressada. Tenint en compte que es tracta d'un acord entre un ens públic i un de privat, el concepte que entra en joc és el de l'intercanvi. En el moment en què Grifols rep el plasma provinent dels diversos centres de transfusió espanyols, als Estats Units, ja que és el lloc des del qual opera, fa una valoració del material. D'aquesta manera, si l'estimació es troba, per exemple, al voltant dels 20.000 euros, l'estat fa una compra de medicaments provinents del plasma valorats en 30.000 euros i només n'ha d'abonar la diferència, 10.000 euros.

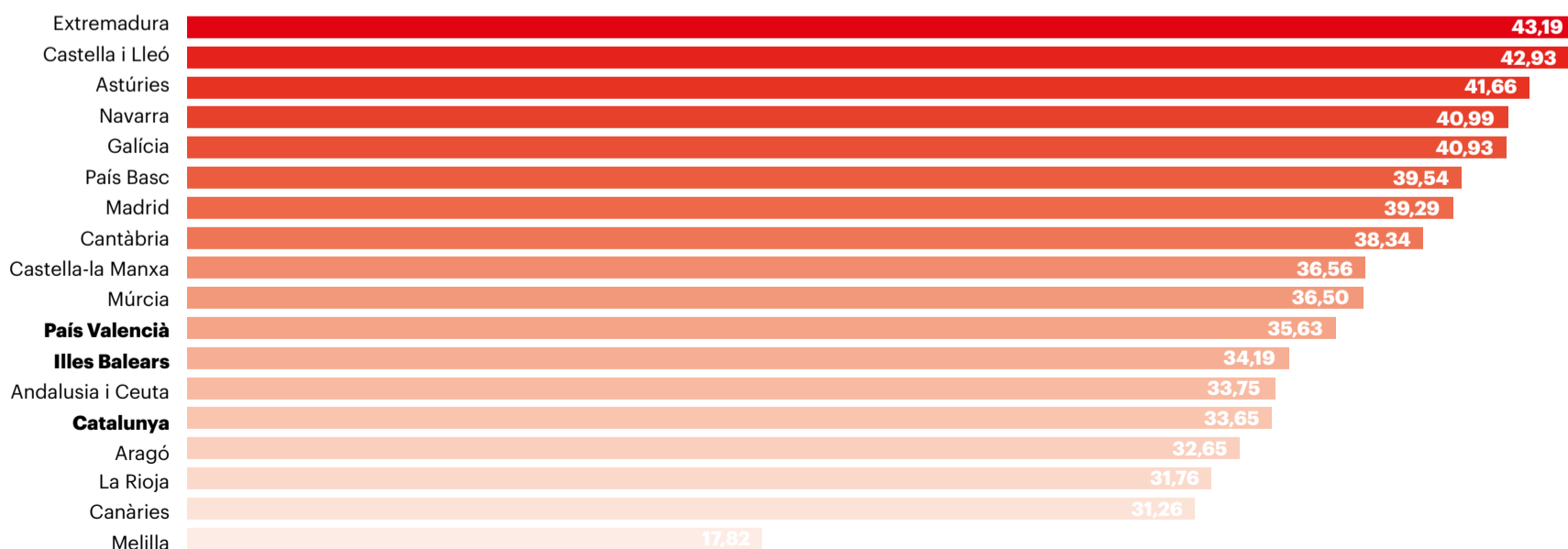
A tot això s'ha d'afegir que les quantitats de plasma requerides per l'Estat espanyol cada any són superiors a les que s'obtenen a través de les donacions. Anualment es necessiten uns 600.000 litres de plasma, segons la FEDS, i a través de les donacions n'arriba aproximadament la meitat, encara que a poc a poc es van registrant uns valors que van a l'alça. Per tot això, constata

L'última campanya de donació de sang a Catalunya va comptar amb una participació de 9.354 persones

Cada any es necessiten uns 600.000 litres de plasma; amb les donacions s'obté prop de la meitat

Manceñido, "Grifols no té més remei que aconseguir més plasma, que importa generalment dels Estats Units perquè és on té una millor estructura i on també hi ha més plasma". Al continent americà una bossa de plasma d'entre 600 i 800 centímetres cúbics té un valor de 200 dòlars, i una part d'aquests s'abonen a la persona donant. Allà està permesa la retribució econòmica a canvi de la sang, és la gran diferència amb la majoria de països europeus. Manceñido subratlla que cap dels grans països del continent europeu és autosuficient pel que fa al plasma, tot i que en llocs com Suècia i Dinamarca sí que s'assoleixen les xifres que són necessàries i l'Estat francès és molt a prop d'arribar-hi. ●

DONACIONS PER CADA 1.000 HABITANTS L'ANY 2016

RECOLLIR GRA SENSE TENIR MOLÍ

Grifols obté adjudicacions públiques milionàries a l'Estat espanyol gràcies al seu monopoli de la fase industrial de transformació del plasma en hemoderivats. Per contra, l'Estat francès ha creat el seu propi laboratori públic

Jesús Rodríguez | @albertmartnez
Pablo Bonat | @pablobonat

El gran dèficit del sistema sanitari català en relació amb la sang i el plasma destinats als centres hospitalaris és la manca d'una infraestructura pública d'elaboració d'hemoderivats. A Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears la fase industrial necessària entre les donacions i la distribució als hospitals recau en l'empresa Grifols. No existeix cap organisme públic amb la capacitat tecnològica necessària per a l'obtenció d'albumina, immunoglobulines i factor VIII antihemofílic a partir de les bosses emmagatzemades al Banc de Sang i Teixits català (BST) o els centres de transfusió homòlegs de València i Palma. L'any 2016 el BST -institució creada pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya- va enviar a l'empresa Grifols quinze lots de plasma recollit a les campanyes de donació per tal de procedir a la separació de components i envasar les tres substàncies que es fan arribar als hospitals. El dèficit crònic d'albumina i immunoglobulines a partir de les donacions voluntàries al conjunt dels Països Catalans obliga els centres sanitaris a comprar la resta directament a les farmacèutiques. Gran part d'aquest segon segment del pastís de negoci també se l'endú Grifols. L'origen del plasma a partir del qual s'elaboren els hemoderivats complementaris als provinents de la donació és en un 98% dels Estats Units.

Amb dades de 2016, la factura del procés industrial de fraccionament d'un lot de sang que el BST fa arribar a Grifols puja a 540.000 euros. Si multipliquem aquesta xifra pels quinze lots d'aquell any, veiem que la transformació en hemoderivats del plasma recollit a partir de les donacions va suposar una despesa de 8,1 milions d'euros per a les arques públiques del Govern català. Els lots s'elaboren mitjançant els milers de donacions voluntàries, que a Catalunya el 2016 van sumar 253.123 bosses de sang i plasma -176.711 al País Valencià i 37.861 a les Illes Balears. El plec d'especificacions tècniques del contracte d'adjudicació determina que Grifols "mantindrà aïllat el plasma procedent del BST, i serà fraccionat de manera individualitzada, no podent ser barrejat amb plasma procedent d'altres països, comunitats autònomes o d'institucions diferents del BST". Això sí, s'inclou un subapartat on s'especifica que en "supòsits excepcionals de no arribar al volum mínim de plasma de fraccionament en el termini necessari, podria exceptuar-se l'apartat anterior si es demanés expressament". Malgrat això, des del BST destaquen que aquest supòsit no s'ha donat mai des de l'inici de la relació comercial amb Grifols.

Sistema més integrat a la Catalunya Nord

A l'Estat francès existeixen tres actors clau. Dos mèdics (creats l'any 1993): l'Établissement Français du Sang (EFS), que s'encarrega de recollir, preparar, qualificar i distribuir els productes sanguinis caducs, i el Laboratoire Français des Biotechnologies, encarregat de la transfor-

ma -
ció de
la sang
per fer-ne
hemoderivats.

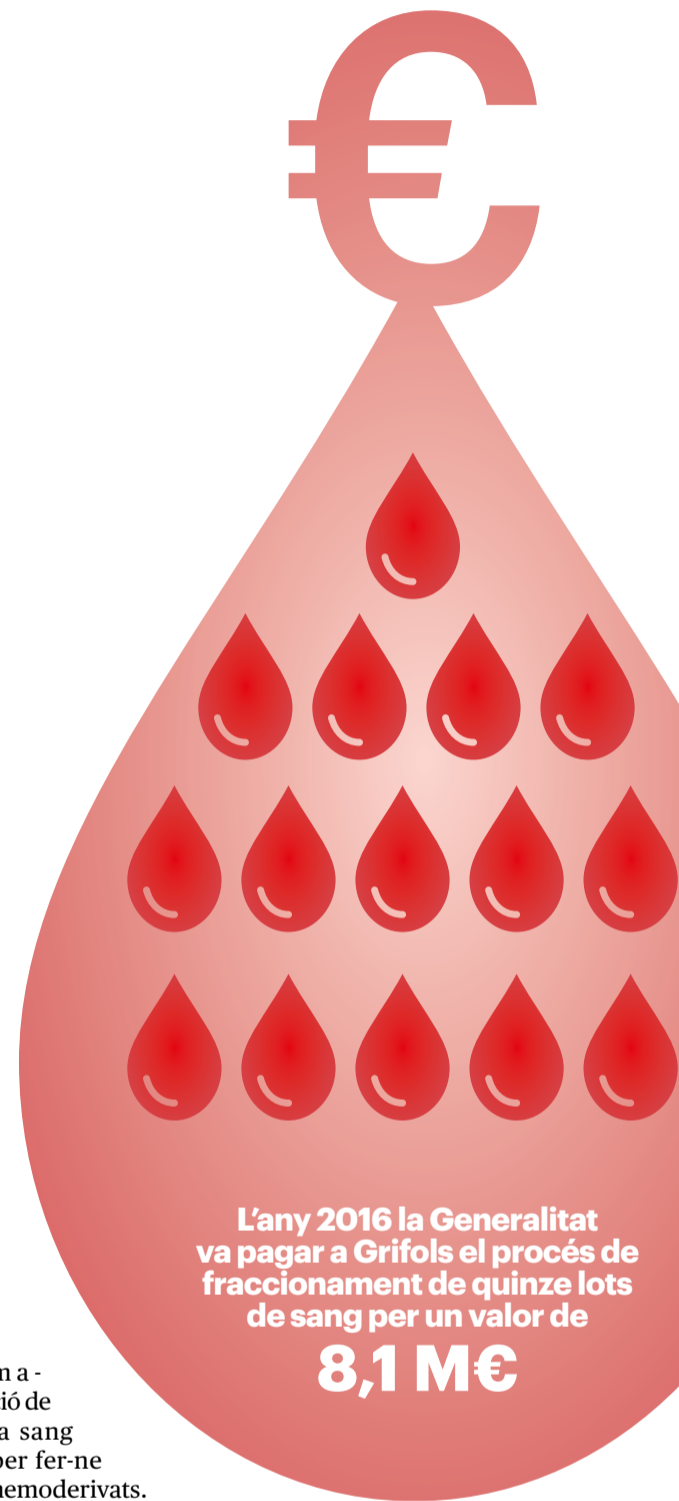
Els dos organismes, almenys d'entrada, són organismes públics. El tercer és la pota de les persones donants, la Fédération Française des Donants de Sang Bénévoles, que organitza el voluntariat que col·labora en l'organització de la col·lecta. D'aquesta manera, doncs, el Govern francès ha creat el seu propi "molí" on transformar el plasma en hemoderivats.

Després d'un escàndol majúscul en la dècada dels 80, quan es va produir un contagi important de VIH i Hepatitis C a través de donacions de sang, el govern de Mitterrand va reorganitzar tots els procediments per controlar millor la recollida, transformació industrial i distribució de la sang. En tot cas, la donació de sang ja era voluntària, un element identificatiu i primordial que es va bastir a la fi de la Segona Guerra Mundial.

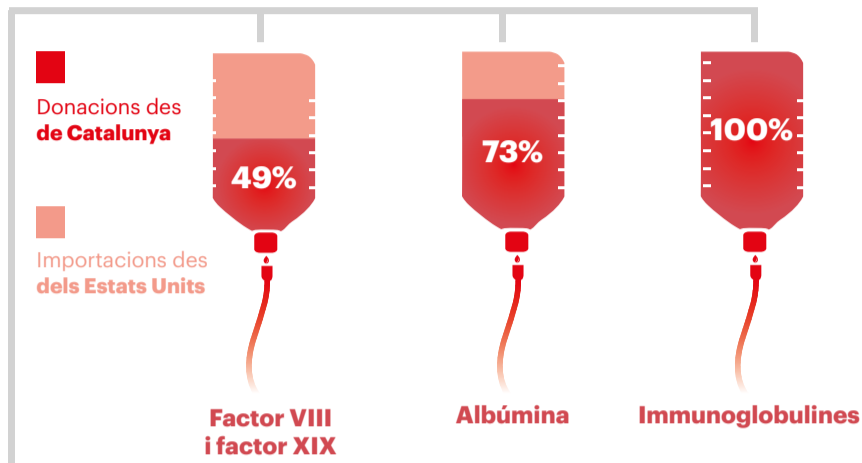
A principis de 2015, l'EFS va perdre el monopoli sobre el plasma terapèutic. L'empresa suïssa Octapharma, emparant-se en el fet que un dels hemoderivats (el plasma SD) passava per un procés industrial per a la seva servició, aconseguí que es consideri "medicament" i, per tant, que l'EFS (que no tenia l'estatut de laboratori farmacèutic i que hauria pogut delegar la tasca al Laboratoire Français des Biotechnologies) perdés el dret de produir plasma SD a partir de les donacions voluntàries en territori francès. Després d'un procés judicial faraònic, Octapharma va guanyar la batalla al Tribunal

La factura del fraccionament d'un lot de sang que el BST fa arribar a Grifols puja a 540.000 euros

Després d'un contagi de VIH i Hepatitis C als anys 80, el govern francès va reorganitzar tot el circuit de la sang

D'on prové la sang dels hemoderivats necessaris per a la sanitat catalana?

/ PAU FABREGAT

de Justícia de la Unió Europea, una victòria ratificada posteriorment pel Consell d'Estat. L'EFS va haver de tancar la seva unitat de producció de plasma SD.

Tot i que a l'Estat francès no li importa que el plasma hagi estat recollit de manera remunerada, les associacions de donants temen que com que els hospitals busquen preus competitius puguin acabar important plasma, per exemple, dels Estats Units. "El concepte més important en termes de gestió de la sang és l'autosuficiència. Actualment és un objectiu real. L'EFS, gràcies al seu monopoli, cobreix la demanda de sang. No s'importa sang de fora. El que ens preocupa és que el dia que no hi hagi prou donants, l'Estat posarà en qüestió el sistema i autoritzarà les donacions remunerades. L'autosuficiència és, també, un fre a l'arribada més forta d'empreses capitalistes", destaca Jean Mateo, president departamental de l'associació catalana per a la donació voluntària de sang.

Actualment, tal com passa a la Catalunya del sud, els hospitals nord-catalans compren en el mercat d'importació un 50% de les immunoglobulines necessàries. El que les federacions de donants demanen és que hi hagi un mecanisme de traçabilitat per poder saber si una ampolla concreta d'hemoderivat té el seu origen en una donació voluntària o retribuïda, encara que provingui d'empreses com Octapharma.

Si parlem de la donació a l'Estat francès, no podem obviar les polèmiques restriccions que pateix el col·lectiu homosexual. Entre 1983 i 2016, tenia prohibit donar sang. I actualment pot donar-ne però passant una entrevista, omplint un qüestionari i acreditant no haver mantingut relacions sexuals durant els dotze mesos anteriors. ●

Als baixos d'aquest edifici de la Barceloneta es comprava sang fins a l'any 1976 / VICTOR SERRI

Sang per 500 pessetes i un entrepà a 'El Vampiro'

Al número 4 del carrer dels Pescadors del barri de la Barceloneta de Barcelona va existir una oficina de venda de sang fins a l'any 1976. La recompensa era de 500 pessetes i un entrepà. Les veïnes del barri encara ho recorden i, sobretot, ha quedat gravat en la seva memòria l'apel·latiu d'*El Vampiro*, tal com es coneixia popularment la clínica d'extracció. "Estaven aprofitant-se de gent desvalguda per treure'n un benefici. En general pagaven per la sang, però hi havia gent més marginal que hi anava només a canvi d'un entrepà", recorda l'Ignasi, de 59 anys i aleshores veí del barri. Tant és així que ell i altres companys de

l'agrupament escolta de la plaça de Sant Miquel hi van fer unes pintades en contra. "Ara no recordo què hi vam posar, però fèiem referència a alguna cosa sobre que eren vampirs", explica tot fent memòria. Pocs mesos més tard, aquell soterrani de mitja casa on durant anys s'havien format cues de donants, va haver d'abaixar la persiana. "Jo coneixia una persona que hi anava a donar sang, i el fet que tanquessin li va complicar la vida. El recurs dels miserables era vendre's el cos, i penso que no vam saber oposar-nos-hi i alhora donar una alternativa. S'aprofitaven de la misèria, però era l'últim recurs d'aquesta gent", conclou a tall de reflexió.

FES-NOS CRÉIXER

SUBSCRIPCIÓ CONJUNTA

LA REPARTIDORA + CALIU

LLIBRERIA ASSOCIATIVA ESPAI EDITORIAL

la.repartidora.org facebook.com/la.repartidora.valencia

facebook.com/Calio_Espai_Editorial calioeditorialblog.wordpress.com/

PER NOMÉS 65€ AL CURS

★ CERVESA DEL ★

MONTSENY

ARTESANA

Matrícules Obertes segon semestre

Aula d'Idiomes

projecte lingüístic cooperatiu

www.auladidiomes.cat

Convergència Democràtica de Catalunya (CDC) es va finançar de forma irregular a través del Palau de la Música. Així ho recull la sentència sobre el cas de corrupció més important del període autonòmic, el qual demostra que la formació nacionalista va desviar de la històrica institució 6,6 milions d'euros en concepte de comissions que la constructora Ferrovial transferia a canvi de contractes d'obra pública. Per aquests fets, ocorreguts entre 1999 i 2009, la sala desena de l'Audiència de Barcelona ha condemnat el màxim responsable de l'entitat cultural, Fèlix Millet, a nou anys i vuit mesos de presó. Àlex Solà, advocat de l'acusació popular promoguda per la FAVB, analitza els perjudicis democràtics que ha causat el saqueig i la repercussió que pot tenir la sentència amb vista a dirimir l'abast del finançament dels partits i lluitar contra els futurs casos de corrupció.

Es pot considerar satisfactòria la sentència del cas Palau?

En línies generals, sí. Cal recordar que, inicialment, el Palau havia desglossat la causa en tres concursos delictius, mentre la Fiscalia i nosaltres, com a acció popular representada per la Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona (FAVB), en dos. En un delictes coincidíem, que era malversació de cabals públics, i en l'altre diferíem (la Fiscalia parlava d'apropiació indeguda i nosaltres d'administració deslleial). La reducció de penes es produeix arran del pacte que els Montull assoleixen a fi d'agrupar-ho tot en un sol delictes: l'espoli i els mitjans utilitzats per fer-lo possible. Aquesta és la gran rebaixa. En tot cas, per aquests fets s'han mantingut les penes que sol·licitàvem, atès que el saqueig i la derivació de diners cap a mans privades queda demostrat. En els llibres de comptabilitat apareixen tots i cadascun dels moviments i on anaven a parar. Ni es van molestar a camuflar-ho: Ferrovial enviava les transferències en concepte de patrocini, pel qual podia deduir l'IVA, i que equivalien al 4% de l'obra adjudicada. D'aquest 4%, un 2,5% anava a parar a les arques de Convergència i l'1,5%, a les butxaques de Millet i Montull, que actuaven d'intermediaris.

Queda ben acreditat que CDC va decomissar 6.676.000 euros?

Completament. De fet, es va començar a percebre arran de l'auditoria que Joan Llinares va encarregar a Deloitte el 2009, la qual empeny la justícia a ordenar peritatges als inspectors d'Hisenda. Aquests peritatges posen en evidència allò que era *vox populi*. Ara s'ha reconegut, cosa que permetrà treure'ns la bena dels ulls.

La suma del saqueig que van perpetrar Millet i Montull puja als gairebé 35 milions d'euros, dels quals ells n'hauran de tornar 23,7. Podran fer-ho?

La majoria sí, tot i que les finques que Millet va adquirir a Mallorca o l'Ametlla de Mar el 2008 i 2009 variarien del cost actual i potser, a l'hora de taxar-les, no arribaran a cobrir-ho tot. Però més enllà d'això, no s'eximiran de res, perquè la impunitat amb què actuaven va fer que no adoptessin cap mesura d'ocultació comptable. Saquejaven, incrementaven patrimoni, el convertien en finques al seu nom i després portaven un tren de vida luxós i molt xaró (*hortera*), que incloïa viatges als llocs més cars. Especialment les vacances de Fèlix Millet i la seva esposa, Marta Vallès Guarro, eren escandaloses, i la sentència no atén a les seves excuses, de manera que pagaran el casament i la resta de despeses. Eren molt barroers, fins a l'extrem que l'estanquer de davant del Palau va declarar durant el judici que venien a comprar tabac amb bitllets de 500 euros.

Fa un any i mig, Llinares va comentar que hi havia nou milions dels quals no es coneixia el destí. S'ha pogut aclarir?

Aquests nou milions desapareixen en el circuit utilitzat i, efectivament, s'ignora on van a parar, per bé que Millet i Montull hauran de tornar-los perquè van posar-los en el disparador de sortida. Es desconeix qui se'ls va embutxacar, però per la seva versemblança, creiem que van servir per finançar la FAES, la fundació del Partit Popular, la qual no haurà de rendir comptes en haver prescrit el delictes.

Per què la carpeta de la FAES no va entrar a la causa?

Ho vam demanar, però se'ns va acusar de retardar la instrucció, davant el qual vam mirar d'investigar-ho per altres vies. Teníem proves que, en els dos anys que van durar les obres del Palau, pagades pel Ministeri de Cultura, els comptes publicats de Catalunya Futur -la branca catalana de la FAES- presentaven uns ingressos

Àlex Solà, advocat

“El cas Palau ha despullat l'oasi català”

Text: Àlex Romaguera | @AlexRomaguera
Fotografia: Montse Giral | @giraltm

per donacions més alts que en els exercicis anteriors i posteriors a aquest període. Aleshores, vam sol·licitar que aportés la identitat dels donants -i en cas que no hi fossin, els moviments bancaris-, fet que desvetllava les similituds. Però no van acceptar-ho, la qual cosa explica la pressió que han rebut tots i cadascun dels fiscals del cas. Malauradament, la causa està tancada i, com a màxim, podríem investigar fets anteriors que tinguessin prescripció de deu anys; és a dir, que fossin comesos fins al 2008. Per tant, el peix gros ja està venut.

Ha sigut perjudicial que la causa s'allargués nou anys?

El perjudici ha sigut doble. Primer, l'endèmica falta de mitjans de la justícia espanyola, atès que la ràtio de jutges i funcionaris per ciutadà respecte als països de l'entorn econòmic és paupèrrima. I, després, l'habitual “torni vostè demà” que caracteritza aquesta justícia, on les grans causes sempre són un problema. Recordem, si no, el judici dels afectats per l'oli de colza, que va prolongar-se desenes d'anys.

La part positiva ha estat el seu caràcter exemplificat?

Exacte, ja ho havia sigut la peça separada sobre l'hotel que Millet i Montull volien construir al costat del Palau. No tant la sentència, que els va exonerar, sinó perquè la causa en si va posar en relleu el despotisme il·lustrat amb què s'ha basat l'urbanisme a Catalunya durant molts anys, on els arquitectes i els polítics han decidit d'acord amb el que ells creien que li convenia al poble. Aquest despotisme, sumat als sobreentesos, les permutes, els negocis jurídics complementaris i altres pràctiques, van quedar al descobert. I això representa un punt d'inflexió, com bé es veu en les darreres sentències del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC). La majoria ja anul·len les operacions urbanísti-

ques per falta de justificació de l'interès públic.

Què més destacaries de la sentència?

Sobretot desvela l'existència d'empreses que van prestar-se a fer factures falses a canvi de realitzar obres amb diners públics. Escatir-ho i demostrar-ho ha servit per assolir el principi de prevenció especial, consistent a depurar i castigar els responsables del delictes, però també que hi figurés la prevenció general. És a dir: que finalment tothom sàpiga de manera pública, i en carn d'un altre, allò que no pot fer, amb el consegüent efecte allisonador. Al seu dia, la prevenció general ja va servir per castigar la conducció sota la ingesta de begudes alcohòliques, provocant l'escarni públic per a la persona i el seu cercle. En el cas Palau, hem assolit una prevenció general pels delictes de corrupció.

Això fa que el cas Palau sigui catàrtic?

Sens dubte, tot i que la peça clau del judici -el diputat Jaume Camps- va quedar fora per prescripció. La meua tesi és que Camps, fundador de CDC, parlamentari diverses legislatures i advocat de Ferrovial, és qui va muntar la trama delictiva del Palau. No només perquè estava en posició de fer-ho, atès que no tenia cap càrrec orgànic dins del partit, sinó també perquè va trobar en Ferrovial el còmplice d'aquella idea segons la qual “pel país tot s'hi val” i “Convergència és la millor eina”. Va aconseguir que Ferrovial estigués disposat a pagar una comissió a canvi d'obra adjudicada, fer-ho a través del Palau, una entitat molt nostrada, i que part d'aquests diners permetessin al partit continuar “construint país”. Estic convençut que va ser així, i qui va assumir riscos va ser Daniel Osàcar, el tresorer de CDC, l'home que signava les transferències.

Durant el judici, Artur Mas va afirmar que Osàcar era un home honest...

D'això n'hauria de donar explicacions, perquè tot i no

“ ”

Saquejaven, incrementaven patrimoni i després portaven un tren de vida luxós i molt 'hortera'

La meua tesi és que Jaume Camps, fundador de CDC i advocat de Ferrovial, és qui va muntar la trama delictiva

posar-se un duro a la butxaca, Osàcar no va ser honest, ja que amb la seva actuació va alterar la lliure concurrència en igualtat d'oportunitats en el procés democràtic. El més pervers de tot és que creien que feien un bé a Catalunya, perquè no concebien Convergència com un partit polític més; sinó com el mateix país.

Així doncs, Millet i Montull només van ser homes de palla?

Van entrar al joc perquè hi havia diners i tenien com a pretext exhibir el Palau com una icona cultural, representant d'aquells orfeons d'arrel popular que rebien el suport de la burgesia.

El cas Palau posa llum a aquest entorn de privilegis?

Explica l'interès d'una constructora de pertànyer a l'entorn més influent i dominant de la societat catalana. Ferrovial hi juga, però això no significa que se li adjudiquessin obres perquè les feia barates o malament. De fet, en aquest oasi, sempre ha prevalgut el principi moral que les "coses es fan bé", de manera que tothom anava a dormir amb la tranquil·litat que els contractes s'adjudicaven correctament malgrat que, en la puntuació, sempre es tenia en compte l'empresa a qui s'havia contractat anteriorment. Un criteri inconcebible a hores d'ara, ja que d'acord amb això les concessions sempre anirien a parar als mateixos.

En qualsevol cas, confirma un patró de comportament molt estès a les esferes de poder?

Certifica una dinàmica incorporada des de feia anys: el cobrament de comissions a canvi d'adjudicació d'obra pública. Jo mateix vaig ser-ne testimoni a l'època del totxo, quan vaig ser secretari del consell d'administració d'una promotora immobiliària que, tot i ser privada, licitava obres públiques. Qui guanyava, acostumava a enviar-te un pernil al despatx. Doncs bé: en el cas del Palau, aquest mecanisme fraudulent -igual que ho és "arregla'm l'atur"- va arribar a nivells extrems. Però així i tot, ni els treballadors ni les institucions públiques que integraven el patronat no van dir res.

Ara se'ls pot exigir alguna responsabilitat civil?

Com a acusació popular, no tenim ni veu ni paper en la responsabilitat, però hem reclamat que, allò que no pa-

guin Millet i Montull, ho haurien d'assumir els membres del patronat. Perquè no ho oblidem: els màxims responsables del Palau, en tant que van malversar cabals públics, eren funcionaris a efectes penals; per això és increïble que no els demanessin comptes. Potser amb quatre canapès i uns quants recitals ja es donaven per satisfets.

Per què es va trigar tant a investigar-ho?

Ja hi havia tres denúncies d'empleats, però no se'ls havia fet cas. Si es va obrir i va passar a fiscalia, que va posar una querrela per entrar al Palau, va ser perquè el servei de prevenció de blanqueig va detectar que el tràfic de bitllets de 500 euros a l'oficina de Caixa Catalunya situada a la plaça Antoni Maura (a pocs metres del Palau) era espectacular. I, quan van rascar una mica, van veure que, efectivament, la majoria provenien del Palau. Aquesta informació va trigar temps a passar al jutge d'instrucció número 30, que, en analitzar-la, no s'ho podia creure. Sospitem que, si no es va actuar abans, va ser perquè el Palau era un model d'èxit i no es concebía que passessin coses així.

CDC creia que mai no l'enxamparien?

Tothom sabia que les seves campanyes eren les més cares i ben fetes. Al capdavall, amb els diners que rebia, podia comptar amb grans experts en màrqueting i, de retruc, tenir gent que pagués el partit per "patriotisme", fent bona la dita segons la qual "les altes esferes del partit no baixen mai al soterrani"; és a dir, ni sabien ni volien saber què passava. En aquest sentit, el cas Palau ha despulat l'oasi català i encara ho farà més, perquè acabarem veient com, en l'àmbit de la corrupció, CDC no actuava gaire diferent del PP.

Quan el 24 febrer de 2005, en seu parlamentària, Pasqual Maragall va adreçar-se a l'aleshores cap de l'oposició, Artur Mas, per etzibar-li: "Vostès tenen un problema, i aquest problema es diu 3%", es posava damunt la taula la qüestió de fons?

En aquell moment, Maragall es referia al cas Adigsa, però el 3% era un clamor entre els contractistes d'obra pública i les administracions, en un context dominat per una actitud mafiosa. No oblidem que, després d'aquestes declaracions, a Maragall li diuen: "O retires l'acusació o oblida't de reformar l'Estatut". I Maragall s'ho menja. Aleshores, els instruments de control sobre les finances dels partits i les campanyes electorals eren molt deficitàries. Ara, en canvi, són sensiblement millors, encara que el problema persisteix: els partits busquen bons assessors fiscals per sortejar la llei fins que Hisenda ho detecta i modifica la norma per fer-hi front.

Sembla, però, que les últimes reformes en l'arquitectura penal no són gaire ambicioses, ja que no es fiscalitza prou les fundacions. Què en penses?

Certament, les fundacions continuen sent el forat negre pel qual s'escola el finançament irregular dels partits. Tot i això, s'ha avançat força en aquest terreny, perquè les despeses de les campanyes s'han d'incorporar a la comptabilitat global. Però és veritat que és insuficient. Moltes paguen les nòmines del personal alliberat dels partits, d'aquí que estiguin tan inflades.

També, en la reforma de la Llei d'enjudiciament criminal, es pretén limitar el període de les grans causes argüint que, si s'allarguen, prescriuen les acusacions. És una bona solució?

“ ”

Sospitem que, si no es va actuar abans, va ser perquè el Palau era un model d'èxit i no es concebía que passessin coses així

El cas Palau ha despulat l'oasi català i encara ho farà més; en l'àmbit de la corrupció, CDC no actuava gaire diferent del PP

“ ”

Maragall es referia al cas Adigsa, però el 3% era un clamor entre els contractistes d'obra pública i les administracions

El PDeCAT podria ser condemnat en qualitat de successor de CDC si l'antiga formació no abona els 6,6 milions d'euros

És un error garrafal, perquè pràcticament res no prescriu dins d'un procés. Només ajuda a qui s'incorpora tard a la causa, com ha passat amb Ferrovial en el cas Palau, que en entrar tard, ha vist que prescrivien els seus delictes per quinze dies de marge. Per principi, la justícia ha de ser lenta i reposada. El problema és que és massa lenta i no esdevé reparadora, de manera que escurçar les causes sense invertir en més mitjans és un insult pels fiscals i, en general, pels qui ens dediquem al dret penal.

Caldria afegir-hi la Llei d'incompatibilitats pels càrrecs públics, que fixa en tan sols dos anys passar a l'empresa privada, o la Llei de transparència, que dificulta l'accés a la informació. Estem davant d'una justícia a mida de les elits polítiques?

La justícia, sobretot els darrers temps, s'ha pervertit molt. Quan, per exemple, s'anuncien canvis per millorar la transparència, t'adones que només es fan apedaçats, i si s'implementen instruments com la UDEF o una fiscalia especialitzada, veus que s'utilitzen per atacar l'adversari polític. Es creen dispositius però sense els recursos suficients i, sovint, al servei de qui governa.

Com podem combatre-ho?

Cal apoderar la gent, promoure la cultura del bé públic i protegir els alertadors. Igual que s'ha fet en la violència masclista, que, per la seva emergència, calia afrontar malgrat el risc que algú pagués per una denúncia falsa. Doncs en la corrupció passa el mateix: cal destriar el gra de la palla i vèncer determinades inèrcies.

A quines et refereixes?

Sobretot a l'etapa del boom immobiliari, alguns tècnics municipals demanaven a l'empresa a qui atorgaven una llicència d'obra que tingués un detall amb el poble. Recordo que, en la reforma de la Meridiana, l'administració va enviar un inspector per cada tram i, al cap d'un temps, tots van tenir una cuina nova a casa seva, quan ningú no tenia cap obligació de compensar-los. Això s'ha d'acabar.

El tràfic d'influències és el tipus delictiu que més sovinteja?

La majoria dels fraus es cometen per aquesta via. Ho hem vist en el cas d'ACS, l'empresa de Florentino Pérez, que a l'hora de fer el magatzem de gas Castor va imposar la seva influència per incloure una clàusula per la qual, anés bé o malament l'operació, guanyava sempre. Aquesta capacitat lobbística per dissenyar la política d'obra pública i fer inversions ridícules o absurdes, com són les estacions de l'AVE o aeroports inoperants, fa que sigui més senzill obtenir un informe favorable a l'hora de rebre una llicència. L'altre frau és el pròpiament organitzat, entre els quals els avantatges impositius que tenen les empreses de l'Ibex-35 respecte a la resta de la població.

Quan veurem un partit condemnat per corrupció?

Fins ara el tresorer ha estat l'última frontera. Ara bé: després de la reforma del Codi Penal de 2010, que desenvolupa el delictes fiscal i les harmonitzacions del mercat, i la posterior de 2015, que aborda el finançament irregular, el partit ja pot ser responsable d'allò que fins llavors només se li imputava al tresorer. Perquè això arribi falta poc. Ho veurem cap al 2020 o 2021, quan arribi la revisió de la comptabilitat dels partits, que venç a dos anys.

Quines formacions podrien ser condemnades?

El Partit Popular pel que fa al pagament en negre per reformar la seva seu del carrer Gènova, a Madrid. I, derivat del cas Palau, el PDeCAT en qualitat de successor de CDC si l'antiga formació no abona els 6,6 milions decomissats. Haurem d'esperar. ●

a doble espai

La gent blanca ho fa malbé tot

L'escriptora i periodista originària dels Estats Units, actual veïna de Barcelona, es pregunta per què costa tant a les persones blanques feministes "reconèixer el prejudici racial en el moviment feminista popular"

Shaina Joy Machlus | @punimpie
(Traduït per Cristian Pallejà)

La gent blanca ho fa malbé tot. I tot vol dir (pausa) absolutament (pausa) tot. Ho dic per pròpia experiència, ja que sóc una persona blanca. Companyes i companys blancs, sé que això us pot semblar un atac, però us asseguro que és tot el contrari. Vull plantejar-ho com qui arrenca una tireta; millor fer-ho ràpid i sense dubtar.

Dit això, permeteu-me que comenci a arrencar... Deixant de banda la llarga llista d'exemples més evidents, vull presentar-ne dos que ressonen en les àrees d'interès menys esperades: el feminisme i la lluita de classes; conceptes culturals que intenten posar fi a la desigualtat però que, inadvertidament, acaben perpetuant-la.

Feminisme

El feminisme és l'última moda. Fa dos anys, si m'haguéssiu preguntat sobre la possibilitat que el feminisme fos popular, hauria dit que només en els meus somnis més queer i plens d'aixelles peludes. I, de sobte, una nit me'n vaig anar a dormir responent a una munió de piulades i respostes sexistes als meus articles i em vaig despertar descobrint que aquelles mateixes persones ara eren feministes. Així que fantàstic. Però també... Què dimonis ha passat?

Potser té a veure amb el concepte de valor. Seria ingenu pensar que la frase de Chimamanda Ngozi Adichie "tothom hauria de ser feminista" acabi en una samarreta de Dior de 600 euros simplement perquè tota la societat occidental ha tingut una epifania simultània. La veritat és que el capitalisme, que és una màquina ben lubricada, va veure l'oportunitat de fer diners amb una població formada per unes quantes dones blanques cis. I les dones blanques cis van devorar l'esquer. Comprar feminisme és ràpid, és fàcil i requereix poca o cap acció o intenció real, i, per tant, és un èxit sorprenent.

El feminisme convertit en cultura popular no és inherentment dolent (com més millor, cada petita acció compta!). Tanmateix, el tipus de feminisme que s'ha fet popular és molt específic, i resulta que la gran majoria de veus que hem conegut provenen de les boques i les experiències de dones blanques cis (d'aquí el terme feminisme blanc). Fins i tot potser de manera no intencionada, el missatge del feminisme blanc és que només les dones blanques cis mereixen igualtat o que la discriminació que pateix una dona no blanca és la mateixa que pateix una dona blanca. Evidentment, un moviment per a la igualtat no es pot construir a partir de la idea jeràrquica que la igualtat d'unes dones és més valuosa que la d'altres, i blanquejar la persecució de totes les dones per convertir-la en una única experiència és igualment perillós. La veritat és que, com a dona blanca, la meua experiència de discriminació a través d'aquest món ha estat significativament diferent de la d'una persona no blanca i trans. Encara que tingui un privilegi decididament menor que un home blanc cis, segueixo tenint més privilegis i pateixo menys discriminació que una dona no blanca i/o trans. Els beneficis monetaris, socials, etc. (com som tractades per les persones en posicions de poder, com de fàcil o difícil ens resulta moure'ns pel món) que rebo només pel fet de néixer blanca es poden reduir a un terme: privilegi blanc. Aquest privilegi blanc és social i és fruit d'una història innegable i horrible d'esclavitud i violència, injustícia racial i prejudicis.

Per comprendre veritablement el sexisme, hem de parlar de racisme i privilegi cis blanc en cada conversa

El classisme és un tipus de teoria bidimensional massa plana quan vol tractar experiències reals

Així doncs, ja que tothom pot estar d'acord que existeix el prejudici racial, per què ens costa tant a les persones blanques feministes reconèixer-lo en el moviment feminista popular? Abans d'amagar-nos darrere de consignes com *Juntes som més fortes*, *Som dones* i *El feminisme és per a totes...* podria ser útil pensar qui promou aquestes consignes d'"unitat"; són persones blanques o no? Les experiències de quines persones estem silenciant quan demanem a algunes dones que oblidin les injustícies racials i de gènere que pateixen a més del sexisme? La veritable unitat arriba quan reconeixem i respectem les diferències. Per comprendre veritablement el sexisme, hem de parlar de racisme i privilegi cis blanc en cada conversa sobre feminisme (aquest tipus de pensament inclou sovint s'anomena feminisme interseccional). O millor, nosaltres, les persones blanques, hem de deixar de parlar i començar a escoltar, començar a centrar les converses al voltant de les experiències de les comunitats de dones més perseguides. Una de les maneres més fàcils de denunciar el privilegi és simplement callar i permetre que el silenci creï un espai perquè altres persones se sentin més capacitades per parlar.

La veritat és incòmoda i cal reconèixer que les dones blanques cis juguem un paper en la discriminació que afronten les dones no blanques i/o trans. Però no podem deixar que la fragilitat blanca ens impedeixi veure una veritat molesta que és, al mateix temps, la clau del nostre èxit com a feministes. No som més a prop de la igualtat si compartim els mateixos actes d'esborrament i discriminació que els del patriarcat contra què lluitem.

Classisme

Després de quatre anys vivint a Barcelona he après que, si hi ha alguna cosa sobre la qual als europeus blancs els encanta parlar, és el classisme. "La igualtat s'obtindrà a través de la fi del classisme". La majoria de la població considera que aquí no hi ha cap problema de raça perquè hi ha menys diversitat racial que la que hi ha,

per exemple, als Estats Units, el meu lloc de naixement. Els europeus han lluitat des de sempre per mantenir la terra blanca i catòlica i, en la seva major part, han guanyat. Però pensar que la raça no està mai present en la societat espanyola i catalana, és optar per veure només la meitat de la fotografia. La raça sempre ha estat un problema també aquí i és per això que hi ha un mur entre Espanya i el continent africà fortament custodiat militarment i finançat per la Unió Europea. Només perquè Espanya hagi tingut èxit no permetent la diversitat, no vol dir que sigui inexistent. L'Espanya actual té una població creixent de nadius no blancs de segona generació que ja no es poden ignorar ni col·locar sota l'etiqueta d'immigrants.

Igual que el feminisme blanc, el classisme és un tipus de teoria bidimensional massa plana quan vol tractar experiències reals. Prenguem un exemple molt simple. Dues persones de classe treballadora amb el mateix nivell d'educació, els mateixos antecedents familiars i econòmics, que, per casualitat, fins i tot van vestides igual, van a una entrevista de feina. Una persona és blanca i l'altra no. Quina està més afavorida per aconseguir la feina? Quina estarà més ben remunerada? La persona blanca. Això vol dir que, quan parlem de sostres de vidre, cal tenir en compte que alguns sostres són molt més baixos que d'altres. La mobilitat social és molt més probable per a la gent blanca que per a la no blanca. Haver d'amagar el teu estatus econòmic per evitar prejudicis és trist. Però per a persones no blanques, moltes vegades això és literalment impossible. Per no esmentar que a moltes persones no blanques se'ls pressuposa l'estatus econòmic (i la nacionalitat).

En lloc de fer que les seves víctimes treballin plegades, el classisme i el racisme han estat sempre increïblement divisius. La classe alta blanca sempre ha posat la classe obrera blanca en contra de les persones no blanques amb la propaganda de la competència al mercat laboral, el perill cap a la cultura autòctona, la delinqüència, etc. Potser aquesta por prové del coneixement que, quan s'adhereixin les dues teories, seran tremendament poderoses. Per aquesta raó lògica, la raça i el gènere són factors essencials per trobar la solució al classisme, perquè són el nucli central de l'epidèmia.

Encara segueixes aquí? Ho agraeixo

Em pregunto què caldria fer per aconseguir que el racisme i la transfòbia obtinguessin la mateixa acceptació cultural que el classisme i el sexisme. Perquè quan només parlem de classisme i sexisme ho perdem tot. Literalment tot. Potser és per això que, malgrat l'abundància de samarretes i bosses feministes i l'aplaudida dialèctica sobre el classisme, ens trobem actualment tan lluny de la igualtat.

El meu desig d'igualtat és real, veritable i profund, i la simple lògica em diu que no serà possible si no desmuntem abans tots els prejudicis. Les arrels que sostenen el classisme són les mateixes estructures que permeten que el racisme, la transfòbia, el sexisme, la gordofòbia, el capacitisme, etc., continuïn creixent. La solució requereix excavacions profundes, i això fa por perquè el que anirem desenterrant serà monstruós. Les complexitats del privilegi són això, complexes i entrellaçades; però això no ens ha d'espantar per eliminar les experiències diverses de tantes persones. Al final,

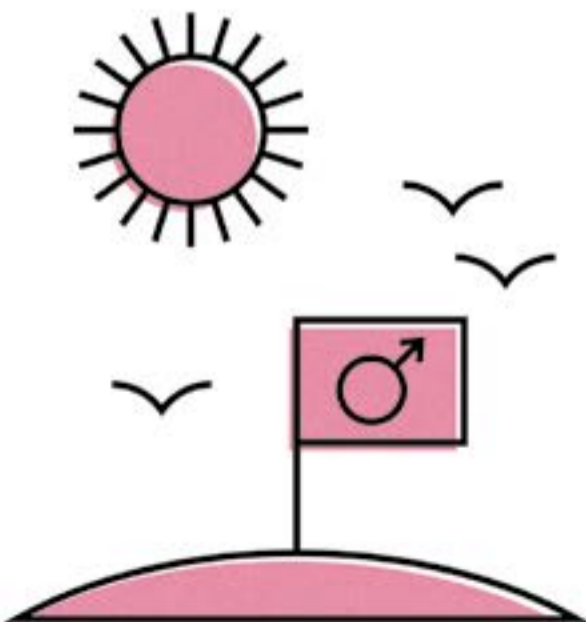
aquesta por només és cap a nosaltres mateixos, a allò que veurem reflectit quan ens mirem al mirall.

He estat escrivint sobre raça, classe i gènere el temps suficient per saber que sovint les persones (jo inclosa) reaccionen amb enuig i a la defensiva quan se les assenyala d'actuar injustament. Ho he experimentat moltes vegades quan he expressat una idea crítica que rebenta una bombolla. I reconec que encara estic aprenent a parlar amb la gent blanca sobre el nostre privilegi i la responsabilitat que crec que ve amb aquest privilegi, perquè és una conversa molt difícil de tenir. Però crec que és important que cada vegada més persones blanques exigim tenir aquests diàlegs difícils i comencem a educar-nos sobre l'impacte que tenim sobre els altres. Perquè, de la mateixa manera que no crec que jo, com a dona, sigui responsable de trobar la solució al sexisme, un problema creat i perpetuat pels homes, no crec que les persones no blanques hagin de resoldre el racisme, així com les persones trans no haurien de resoldre la transfòbia. Tampoc no hauria de ser responsabilitat seva gastar energia emocional i el seu temps (que ja es veu tan minvat pels prejudicis de la nostra cultura) per educar i informar-nos.

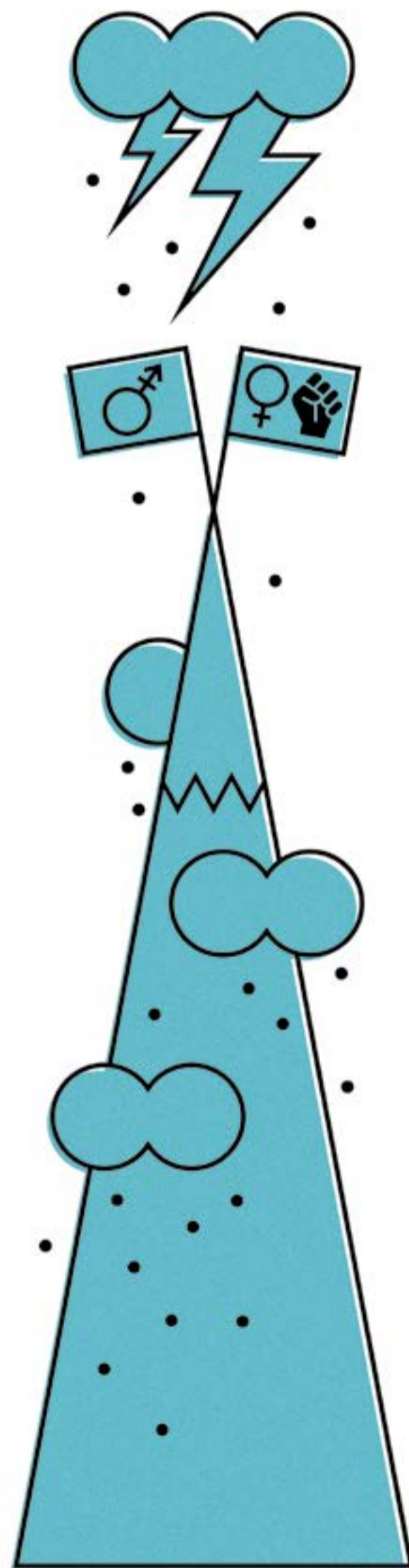
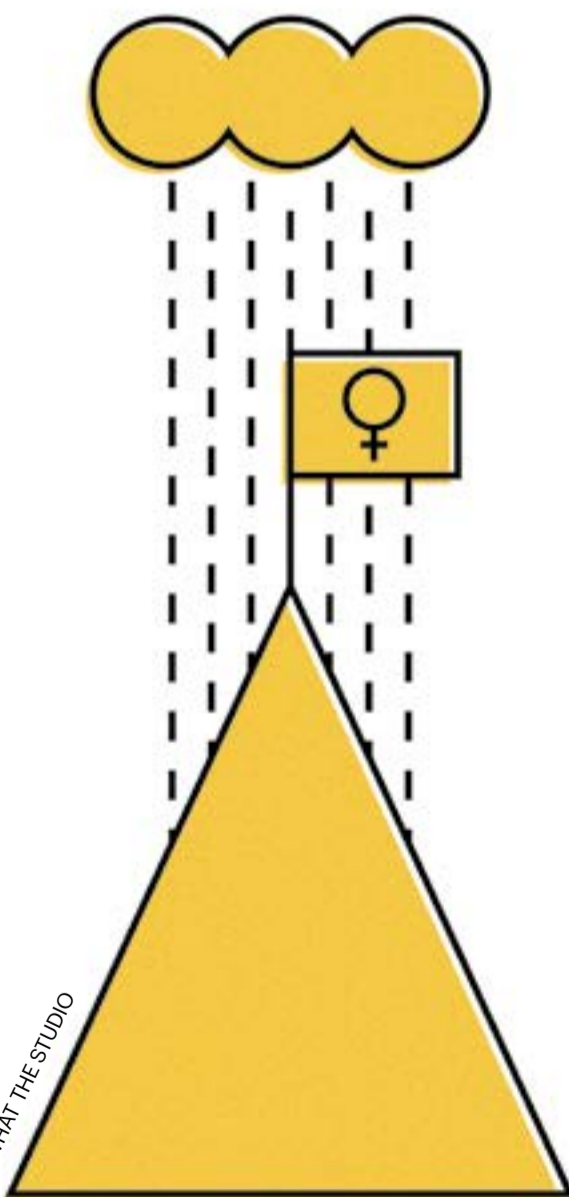
Durant el primer curs d'antiracisme a què vaig assistir, els meus mestres no van suavitzar el seu missatge ni em van tractar de criatura, van confiar en la meua força i em van dir la veritat. Em va ajudar a definir qui soc com a feminista interseccional i queer; n'estic eternament en deute. Només els puc retornar el favor fent el mateix, i ara tornarem a visitar la metàfora de la tireta. Preparades per a una última estirada?

Exigeixo a les meves companyes i companys blancs que no parlin més de classisme i feminisme sense parlar de raça i gènere. Que fem tot el que puguem per assegurar-nos que les persones no blanques i/o trans siguin escoltades i siguin al centre dels moviments polítics, les aplaudim per expressar-se i exigim constantment escoltar la màxima varietat de veus (fins i tot quan

fereixin els nostres sentiments). Que donem suport a mitjans de comunicació, empreses, etc., de persones no blanques i trans. Que no parlem en veu de persones no blanques i trans. Que quan estiguem en una conversa sobre classe o gènere, prenguem nota de la diversitat de la població representada, preguntem qui manca a la reunió i intentem formar part d'espais més reflexius i on més gent es trobi benvinguda. Que trenquem aquest cercle viciós, assumim la responsabilitat del nostre privilegi blanc i comencem a seguir i confiar en la saviesa d'aquelles poblacions més vulnerables que han estat lluitant contra la persecució durant tota la seva vida. Aquestes persones són les nostres líders, i ja és hora que comencem a tractar-les com a tals. ●

/ WHAT THE STUDIO

pàgina oberta

La plaça de Sant Felip Neri: història i memòria de Barcelona

David González Vázquez
Historiador

La plaça de Sant Felip Neri és un petit indret ubicat al bell mig del barri gòtic de Barcelona, gairebé a tocar de la Catedral i de la plaça de Sant Jaume. Un espai recollit i acollidor que, en aquells moments del dia en què no hi ha grups de turistes, perviu com un recés de pau dins el bullici de la gran ciutat. És, també, un imponent espai de memòria.

Això és així pel fet d'haver estat protagonista d'un dels bombardejos més durs que la ciutat de Barcelona va patir durant la Guerra Civil espanyola. El matí del 30 de gener de 1938, 42 persones van morir a causa d'un bombardeig executat per l'Aviació legionària de la Itàlia feixista de Mussolini, aliada de Franco. Entre les víctimes s'hi trobaven 30 criatures òrfenes de guerra, algunes de Barcelona i d'altres refugiades de Madrid, que es trobaven allotjades en dependències facilitades pels organismes republicans. En el seu cas, habitaven en les dependències eclesiàstiques ubicades a la mateixa plaça que, tal com molts altres edificis religiosos de la zona republicana, havien modificat els seus usos originals. Un primer atac, pocs minuts després de les 9 del matí, va penetrar a l'edifici provocant la gran majoria de morts entre els infants, mentre que un segon atac, dues hores més tard, causava estralls entre els membres del dispositiu de rescat que es trobaven treballant sobre el terreny.

A diferència d'altres indrets de la ciutat, totalment devastats i irrecuperables, les consistents estructures dels edificis de la plaça de Sant Felip Neri

van resistir les sacsejades dels bombardejos. El que romandria perennement a les seves parets serien les cicatrius que van testimoniar aquells fets: els efectes de la metralla del bombardeig feixista del 30 de gener de 1939, marca i prova del crim.

Acabada la guerra, un nou ordre va emergir amb la victòria total del bàndol rebel, i amb ell naixeria tot un univers simbòlic ben traçat que marcaria el paradigma de la memòria col·lectiva a l'Espanya franquista. Amb un clar objectiu destinat a la glorificació dels caiguts per Déu i per Espanya, els nous temps implicarien l'execució d'una estratègia memorial de caire monumental que abraçaria tots els racons de la societat, i que naixia amb vocació de perdurabilitat eterna. En aquest context, on l'espai públic seria fortament influenciat per la memòria dels caiguts, a Sant Felip Neri no va caldre modificar el nomenclàtor sinó únicament imposter un canvi de relat. O, més que un canvi, una total i absoluta falsificació de la història i, en conseqüència, del relat memorial emanat del mateix espai. Durant la postguerra s'estendria la falsa història que les marques deixades a les parets serien obra de l'acció d'un escamot d'afusellament repu-

/ ISAAC FIBLA

blicà, que allà mateix hauria executat els eclesiàstics del temple de Sant Felip Neri. Aquesta història romandria durant dècades en la memòria col·lectiva barcelonina. El franquisme instrumentalitzaria la certament ocorreguda violència revolucionària dels primers mesos de guerra per legitimar les seves narratives i la seva repressió.

La plaça de Sant Felip Neri es convertia en un espai testimoni on les memòries socials combatien per l'hegemonia del seu relat. Era, però, una batalla desigual. El sentit comú amb visió retrospectiva obliga a no pren-

dre seriosament la història dels afusellaments, ja que les empremtes deixades per la metralla del bombardeig feixista en cap cas poden assimilar-se a les que un escamot d'afusellament podria deixar. Tanmateix, el poder i la influència de la memòria dels caiguts per Espanya exercia tal supremacia simbòlica que la història real, representada en les diferents memòries socials dels perdedors, no podia aspirar a confrontar el relat imaginari del franquisme. Durant dècades allà no va haver-hi cap bombardeig ni cap infant va ser aniquilat per les bombes feixistes. Durant llargues dècades, la memòria de Sant Felip Neri fou corrompuda, perversa i degradada.

Ha calgut esperar fins al canvi de segle perquè, dins el context d'un paradigma memorial establert en favor de la reparació i difusió de la memòria democràtica i antifranquista, s'hagi "resignificat" l'espai i el comú de la ciutadania sigui conscient dels fets ocorreguts. Una petita placa ubicada l'any 2007 per l'Ajuntament ens recorda que allà van morir 42 persones, víctimes d'un atac de l'aviació franquista. Des de 2013, una altra placa, emplaçada per l'associació d'italians residents a Barcelona AltraItàlia-Altramemoria, especifica que els autèn-

tics botxins van ser els aviadors de la Itàlia feixista.

Sant Felip Neri evoca allò que deia Pierre Nora quan parlava dels *lieux de mémoire* com a lloc confluent entre història i memòria. Llocs on tenen cabuda la gran i les petites històries: la Guerra Civil i el patiment de la població barcelonina, els bombardejos i les il·lusions frustrades de les criatures òrfenes víctimes del bombardeig feixista. Memòries totes, al cap i a la fi. Així mateix, és important no perdre de vista el fet que un espai de memòria exerceix també com a marca territorial que s'adhereix a l'espai urbà tot deixant un missatge que es pot llegir, en clau interpretativa, en funció de la memòria col·lectiva imperant. La plaça de Sant Felip Neri, com a marca i com a espai, representa una imponent àgora simbòlica de conflicte i pugna entre memòries. Les capes de la memòria franquista han anat desapareixent amb el temps, fruit de l'empenta cívica de la societat barcelonina i de la posterior aplicació de polítiques de memòria democràtica a l'espai públic. A Sant Felip Neri, però, es contemplen com en cap altre lloc de la ciutat els sediments d'aquells temps, quan la memòria col·lectiva hegemònica, monopolitzada pel franquisme, pesava com una dura llosa sobre les escomes de les memòries subalternes i perifèriques de les perdedores i perdedors del conflicte.

Tot això, sense menysprear el rol de l'espai com a component substancial en favor de la veritat, la justícia i la reparació. No ho oblidem. ●

“

Un espai de memòria també exerceix com a marca territorial que s'adhereix a l'espai urbà, tot deixant un missatge que es pot llegir en funció de la memòria col·lectiva imperant

Eines per follar... i per canviar el món

/ MARC MESA

Un desplegament d'aparells, joguines, pròtesis i apps emergeixen com a eines terapèutiques, d'exploració i gaudi de pràctiques sexuals alternatives al coitocentrisme, desdibuixant els rols i les pràctiques heteronormatives tradicionals

Marta Molas | @martathegoodone

Entra una parella a la botiga eròtica Amantis -al barri de Gràcia de Barcelona- i demana a la dependenta un *dildo* per a la penetració. “Per a ell? Per a ella? Unisex?”, demana l'empleada. Cares rares. L'home explica que estan pensant en la penetració anal per a ella. Ella se'l mira de reüll, qui sap si pensant que un dia ella el penetrarà.

Els *dildos* amb arnès poden fer que parelles lèsbiques es penetrin i que les dones puguin descobrir el plaer de penetrar un home. “També existeixen arnesos amb penis foradats, molt usats per homes a partir de 50 i 60 anys amb disfunció erèctil per usar medicació per a la tensió, la depressió o malalties greus com el càncer”, explica Eva Moreno, sexòloga, divulgadora sexual i especialista en cosmètica i joguines per a adults. “Aquestes persones, per la seva disfunció, no poden gaudir d'una sexualitat coitocèntrica, cosa que les allunya de la seva parella.

Aquest tipus d'arnesos els permet el joc sexual i aconseguen que perdin la por a les joguines, i és una manera d'obrir-se al món del descobriment sexual”, afegeix Moreno, qui també regenta la botiga Tapersex de Santa Coloma de Gramenet.

Artefactes unisex i realisme genital
Óscar Ferrani, divulgador sexual de la botiga gracienc, també ens parla de la importància d'arnesos i *dildos* que comencen a utilitzar-se de forma unisex. “Estem passant de l'hiperrealisme dels habituals penis a *dildos* amb ergonomies molt pensades i d'estètica futurista que utilitzaran home i dona indistintament. I el mateix passa amb les joguines dobles: serveixen per dinamitzar relacions sexuals no necessàriament coitals”. I aquí entra un altre punt important que està canviant la nostra sexualitat. Ferrani parla de la “desgenitalització” i de tota la gamma de lubricants, olis de massat- »

/ M. M.

» ge i gels que, “innegablement, estan ajudant a fer entendre a la societat que hi ha molt més, més enllà del coït. Les altres pràctiques s’estan interioritzant i naturalitzant. Fa uns anys parlàvem de preliminars, que et preparaven per al sexe coïtal. Ara, preliminars per a què? Les persones comencen a entendre que un massatge per tot el cos pot suposar una pràctica sexual completa”.

Marina Castro, sexòloga i terapeuta de parella amb consulta a Girona, va un pas més enllà i ens parla del realisme genital com una descoberta clau: “Són maquetes que inclouen l’òrgan sexual femení, el clítoris (no tan sols el reproductor, la vagina). Són importants perquè creen consciència de l’aparell primari femení. Més enllà de l’abstracció mental, aquesta part del cos passa a ser real”, relata. En fan de tela a Migjorn, casa de naixements. I segueix: “També va en aquesta línia la impressió en 3D de maquetes de clítoris a mida real amb programari lliure de Thingiverse (objecte núm. 1498267),

que te les pots imprimir tu mateix a casa”. A la Fundació SURT de Barcelona també en venen. Però per què és important visibilitzar l’òrgan de plaer femení per excel·lència? Segons Castro: “Socialment hi ha una equivalència en-

tre penis i vagina com a òrgans sexuals, quan en realitat la vagina és reproductor, i el clítoris és sexual. Aquesta idea ha estat molt reforçada a través del mite de l’orgasme per penetració i la pornografia coitocentrista”.

Orgasmes masculins més enllà del penis

Però no tota la revolució està centrada en la dona. Óscar Ferrani aterra en les joguines que han canviat el paradigma masculí: “D’aparells de massatge prostàtic i assistents

masturbadors masculins se’n pot parlar molt. Permeten que et toquis el cul sense ser gai i tenir orgasmes de luxe. Tenen un alt impacte social en el moment en què evidencien que els homes són consumidors de joguines sexuals -a les dones ja se’ls atribueix el consum de joguines- i susceptibles d’establir un mapa orgàsmic

més enllà del seu propi penis”. I afegeix que “els prostàtics, els masturbadors i els arnesos sexuals per a ús hetero fan l’home menys mascle cavernícola, desenvolupant el concepte de noves masculinitats”. Finalment, en destaca un punt important:

“Els prostàtics i masturbadors masculins, així com ja passa amb les boles xineses i els vibradors vaginals, estan començant a utilitzar-se també amb finalitats terapèutiques. Totes les joguines sexuals, en els darrers anys, les estan utilitzant sexòlegs, psicòlegs, terapeutes, cardiólegs... La comunitat mèdica té la mirada posada en les joguines eròtiques”.

Totes follem

Si encara no l’heu vist, recomanem de forma immediata la visió del documental *Yes, We Fuck!* sobre sexualitat i diversitat funcional. I serveix per treure a la palestra com joguines eròtiques i la comunitat amb diversitat funcional s’han relacionat amb molt d’èxit en els darrers anys. Ferrani ens recorda que les joguines faciliten l’accés al desig i al plaer a les persones amb aquesta di-

versitat i trenquen barreres en els seus entorns familiars i educatius. “Parlem de bancs d’assistència, d’assistents masculins, de vibradors, de gels i lubricants de contrast fred i calor... Visibilitzen i posen sobre la taula les necessitats físiques

i afectives d’aquestes persones. Totes les joguines sexuals són una sort de pròtesis. És cert que les marques, en aquest sentit, no estan responant amb dissenys pensats únicament per a aquest col·lectiu, però la comunitat sí que està adaptant les joguines a les seves necessitats”. Si la muntanya no va a Mahoma, Mahoma hi anirà, encara que sigui amb cadira de rodes.

El futur: apps i socialització

“El segle XXI serà el segle del *do-it-yourself* i de la socialització: són molt interessants els motlles que ja s’estan venent de penis i vulves, perquè un mateix es faci la seva pròpia joguina de silicona. Significa reapropiar-se dels cossos i del desig”, explica Eva Moreno, que prossegueix: “Respecte a la socialització, estan apareixent un munt d’apps i

“Es comença a entendre que un massatge per tot el cos pot suposar una pràctica sexual completa”

“Socialment hi ha una errònia equivalència entre penis i vagina com a òrgans sexuals”

Les joguines eròtiques i la diversitat funcional s’han relacionat amb èxit darrerament

Les marques no estan ajudant, però la comunitat està adaptant les joguines a les seves necessitats

/ M. M.

joguines que incorporen l'ideari de l'experiència sexual en comunitat. Quelcom està canviant en les relacions. La sexualitat individual és fantàstica, en parella fabulosa, però quelcom està transformant-se: l'experimentació sexual està cada dia més oberta als grups”.

No tot són grups, però. Castro veu com una revolució l'aplicació per a mòbil Desire, empresa de Barcelona, que transforma la idea que una parella monògama és avorrida o monòtona sexualment. “Aquesta app defensa la idea que el desig no és estàtic, sinó que es crea i es modifica al nostre gust. En aquesta aplicació hi ha reptes sensuals, eròtics o genitals, però sobretot s'aparten de la sexualitat més “convencional”, buscant la transgressió en els actes i també transformant el concepte sexe monògam de negatiu a divertit”. Segons Marina Castro, seria “el pas del desig actiu (necessitat) al reactiu (me'n venen ganes) en fomentar el joc sexual dins la parella”.

En aquesta línia, Castro recomana Joy ON Kehel, una aplicació per entrenar el

sòl pèlvic amb una doble funcionalitat de salut i plaer, a través d'un joc al teu mòbil. “El canvi de paradigma és que per solucionar problemes d'incontinència urinària i/o prolapses no compta tan sols amb una solució purament mèdica, sinó que ara

moltes dones són conscients de la importància del sòl pèlvic i volen entrenar i potenciar aquesta àrea per sortir-se del patró medicalitzat quirúrgic imperant. Això confronta un mercat de compreses i bolquers que obté grans beneficis i al qual no interessa una reducció del seu mercat”.

Però no tot són experiències en línia. “Les joguines més tradicionals, com les boles xineses, són complements ja històrics que et fan prendre consciència que necessi-

tes cuidar i entrenar el teu sòl pèlvic”, explica Moreno. “Són objectes ja corrents, però que signifiquen un canvi essencial, especialment per a les dones: prenen consciència del seu cos, de les seves necessitats i s'entrenen per a una millor salut i plaer”, conclou la sexòloga.

La sexòloga Marina Castro recomana Joy ON Kehel, una app per entrenar el sòl pèlvic

Per a les menys enteses, les esponges, naturals o preparades, permeten la penetració vaginal

‘Ciao, ciao’ compreses

Ferrani ens demana incidir en la menstruació i el gran paper que han tingut les botigues eròtiques a “començar a viure alegrement el final dels tampons i les compreses”. Fa anys que es comercialitzen sistemes de retenció del flux menstrual: esponges menstruals (naturals i preparades) i copes menstruals. “Ha estat un canvi brutal en la gestió del flux menstrual: pel que fa al mètode, per deixar d'inserir químics al cos de les dones, per deixar de generar residus innecessaris, i també, perquè això ha modificat la relació entre menstruació i relacions sexuals”, explica el divulgador. Per a les menys enteses, les esponges, naturals o preparades, permeten la penetració vaginal amb l'esponja incorporada.

Doneu les gràcies a en Grey

I apunt final agredolç. Ferrani insisteix a dir-ho: “La novel·la *50 ombres de Grey*, tot i que a la comunitat BDSM i al sector eròtic no ens agradi com han venut aquesta pràctica (relacionant-la amb les malalties mentals i l'abús), és innegable que ha fet que el BDSM entrés a les cases. Ho hem de reconèixer. Perquè, oi que ja no és un escàndol trobar un parell de manilles a casa d'un futur amant?”. Felicitem en Grey, doncs. Com ens hem de veure. ●

L'ESTAT FRANCÈS, CAP A LA MILITARITZACIÓ SOCIAL

El retorn del servei militar anunciat pel president Macron és un nou element de la transició cap a l'Estat d'urgència permanent, una creixent política securitària en vies d'implementació en altres estats europeus

Anna Montull Garcia | @anna_montull
París

La crida "A les armes, ciutadans!" de la Marsellesa sembla que no ha perdut vigència. El mes de gener de 2018, el president francès, Emmanuel Macron, ha confirmat el restabliment del servei militar obligatori, proposta que ja figurava en el seu programa electoral però que havia quedat aparcada des de la seva arribada a l'Elisi. El projecte de "Servei Nacional Universal" preveu un mes d'instrucció militar obligatòria entre tot el jovent francès d'entre 18 i 21 anys, sense distinció de sexe. S'estima que el cost serà d'entre 2.000 i 3.000 milions d'euros anuals, sense sumar-hi la inversió inicial. Un grup de treball serà l'encarregat de definir la proposta, que sortirà detallada en un primer informe l'abril d'enguany. La intenció és que la prova pilot tingui lloc el 2019 i es generalitzi el 2020. Macron va anticipar-ho en el seu darrer discurs de 2017 dirigit a la ciutadania francesa, anunciant que "el 2018 serà l'any de cohesió de la nació", en el qual s'ha de "repensar un gran projecte social".

No obstant això, la idea de restablir un servei civico-militar obligatori no és ni exclusiva ni pròpia de Macron. Després dels atemptats de 2015 a la capital francesa, la narrativa del motiu patriota i la defensa nacional van ressorgir a l'esfera política, i amb elles la idea d'un possible retorn de la mili. Xavier Bertrand, anteriorment ministre francès de Treball, de Sanitat i també secretari d'Estat, va defensar la necessitat de la seva reinstauració sota el pretext que "molts joves no saben què significa el compromís amb el servei de la nació". A la campanya electoral de les eleccions presidencials de 2017, Macron no era l'únic que es presentava amb un programa que incloïa aquesta possibilitat. El mateix Jean-Luc Mélenchon, de França Insubmisa, va defensar el retorn d'un servei ciutadà obligatori de nou mesos de durada per a joves d'entre 18 i 25 anys, que incloïa també la instrucció militar. En el seu discurs, Mélenchon defensava la idea de reapropiació popular de la defensa, al·legant que "és essencial tornar a la nació la sobirania sobre el seu aparell de defensa". Per a Macron, el servei militar po-

dia oferir una experiència de "mescla social i cohesió", davant d'un escenari general d'escepticisme social entre el jovent francès i de no identificació amb un projecte nacional comú. A més, assenyalava que les amenaces "d'un món cada vegada més incert i perillós" demanaven un compromís social de "disciplina i autoritat, coneixement de les prioritats estratègiques del país i de les grans problemàtiques de la seguretat", per tal de promoure un retorn a la lleialtat amb la defensa de la nació. Per això, un dels objectius que figuraven al seu programa electoral era el d'"enfortir els vincles entre la nació i l'exèrcit".

"Tot ciutadà és soldat"

Si bé els diversos plantejaments parteixen de marcs ideològics marcadament diferents, tots ells són simptomàtics d'un sentiment generalitzat d'erosió i pèrdua del vincle ciutadà-nació, inherent a la història de la potència francesa des del seu naixement com a estat-nació.

El servei militar obligatori es formalitza amb la "Jourdan-Delbrel" aprovada el 1798 com a herència de la Revolució Francesa. L'article 1 del text estableix que "tot francès és soldat i es deu a la defensa de la seva pàtria". No obstant això, el servei militar encara no és universal: si bé tots els homes poden ser escollits, no tots ho acaben sent. L'any 1804 s'estableix que de 100 conscrits d'un cantó -soters o vidus sense fills-, 35 seran cridats, i s'implanta el principi de reemplaçament segons el qual les famílies burgeses o nobles poden pagar perquè se substitueixi els seus fills. Per tant, només un 30-35% dels reclutats solters o vidus sense fills es dedicaven al servei militar. Suprimint durant la restauració borbònica, el servei militar obligatori no retorna fins al 1872 amb la Llei Cissey, dins l'escenari de postguerra francoprussiana. La voluntat d'universalitzar-lo es fa evident el 1871 amb Gambetta, que manifestarà que "sigui entès per tothom que quan a França un ciutadà és nascut, és soldat".

Finalment, el 1905 neix el servei militar modern que serà practicat durant tot el segle XX: un servei basat en el principi d'igualtat, que suprimeix el sorteig i la possibilitat d'exempció -exceptuant la mèdica. Si bé la guerra d'Indoxina oficialment la van efectuar professionals de l'exèrcit, la crida a files durant la guerra d'Algèria (1952-1962) va implicar 1,5 milions de joves nascuts entre 1935 i 1942 -gairebé la totalitat d'aquest grup d'edat. Aquest període va marcar un abans i un després en la percepció de la població respecte al servei militar, i la institució política va haver d'afluixar la corda: el 1963 es reconeix l'objecció de consciència per llei, tot i que no es farà efec-

La idea de restablir un servei civicomilitar obligatori no és ni exclusiva ni pròpia de Macron

Mélenchon, de França Insubmisa, va defensar el retorn d'un servei ciutadà obligatori de nou mesos

tiva fins al 1983, i el 1971 el servei militar es converteix en el “servei nacional”, on la participació dels homes joves pot tenir múltiples formes: militar tècnica o cívica. El 1997, Jacques Chirac anuncia la supressió del servei militar, amb la voluntat d’invertir en la professionalització d’un exèrcit modern, més eficaç i menys costós.

No obstant això, el servei a la nació mai no s’ha abolit. Com a substitució del servei nacional, Chirac va implantar el Dia d’Apelacions de Defensa -actual Dia de la Defensa i Ciutadania-, jornada de caràcter obligatori per a totes les persones joves de nacionalitat francesa, realitzable dels 16 als 25 anys i sense distinció de sexe. Aquest servei és la tercera fase i la culminació del curs de ciutadania obligatòria, que compta amb una primera etapa d’educació en defensa impartida a *troisième* -3r d’ESO- i un curs d’educació cívica, legal i social realitzat a *première* -1r de batxillerat- i en una segona etapa consistent en el *recensement*. En un passat, el *recensement* designava la inscripció dels homes joves al cens per ser cridats a files; en l’actualitat, inclou la inscripció de totes les joves de 16 anys a l’ajuntament per poder ser cridades al Dia de Defensa i Ciutadania, una data per abordar temes de seguretat i defensa i per atraure possibles reclutaments.

Nou enfocament multidisciplinari

Ara, després de vint anys de baixa intensitat en la conjunció ciutadà-nació, l’escenari geopolític i social ha despertat la necessitat d’un retorn a la identificació i el compromís amb la pàtria. No obstant això, aquest nou format plantejat pel Servei Nacional Universal vol adoptar un nou enfocament multidisciplinari que va més enllà de l’entrenament militar i que, com Macron ha afirmat, implicarà molts més ministeris, entre d’altres el d’Educació o el d’Interior. Aquest apunt és clau perquè implica que la defensa nacional i els valors militars es traslladaran a diferents àmbits, amb una consegüent militarització d’esferes cíviques i socials anteriorment deslligades de la cultura militar.

Sense reserves, el gran projecte de Macron segueix un full de ruta que condueix a més militarització i a una reafirmació de l’Estat francès com a gran potència militar europea. No és casualitat que amb la seva arribada a l’Elisi, el Ministeri francès de Defensa fos rebatejat com a Ministeri de les Forces Armades (Ministère des Armées). El compromís amb l’exèrcit no només es reflecteix amb gests simbòlics com aquest, sinó també en xifres: el pressupost de 2018 per a la defensa compararà amb un increment de l’1,8% respecte a 2017 fins a arribar als 34.200 milions d’euros, fet que ha rebaixat les tensions amb el braç militar, preocupat per a possibles retallades. Malgrat que l’Estat francès segueixi ocupant la primera posició en despesa militar dins la Unió Europea i la sisena a escala mundial, la tendència segueix a l’alça: per al 2025, Macron vol que la partida en defensa arribi al 2% del PIB nacional, percentatge a què també aspiren molts dels seus països veïns com ara l’Estat espanyol o Alemanya.

Per tant, el retorn del Servei Nacional Universal no és sinó un element més d’aquesta transició cap a l’estat d’urgència permanent en procés d’aplicar-se a molts més estats europeus i del nord global; un estat basat en la política de la por i la lluita antiterrorista, en la securització de fronteres i apoderament dels drets civils, en les polítiques antimigratòries i, finalment, en la militarització transversal dins l’esfera social. A Alemanya, també el Bundestag està estudiant com implantar de nou el servei militar obligatori, suprimit el 2011. Davant les tensions al Bàltic i el sentiment d’amenaça russa, Suècia va anunciar la seva reinstauració el passat 2017 i Lituània el 2015, i països que no l’havien suprimit, com ara Noruega o Finlàndia, l’estan reforçant. Dins d’aquesta lògica, el retorn del servei militar s’erigeix en clau retrospectiva com el retorn a l’antic contracte social en què la ciutadania es devia a la nació; només que ara, la defensa té vocació d’apoderar-se de tota l’esfera social. ●

L’Estat francès ocupa la primera posició en despesa militar dins la Unió Europea i la sisena a escala mundial

Alemanya també estudia com implantar de nou el servei militar obligatori, suprimit el 2011

ELECCIONS SENSE ELECCIÓ

A L'EGIPTE D'AL-SISSI

Tots els candidats que podien fer ombra a l'actual president han anat renunciant entre pressions, amenaces i arrestos

Marc Almodóvar | @egiptebarricada

Set anys després de la revolució que va fer caure el rais Mubarak, el poble egipci torna a tenir davant seu un escenari electoral amb un guió escrit maldestrament amb antelació. La cita electoral convocada per al 26, 27 i 28 de març ja té un final escrit: la victòria aclaparant del general al-Sissi, qui s'ha desempallegat de tota ombra a les urnes. Fins a quatre possibles candidats de renom han estat apartats de la carrera pocs dies abans de tancar el termini. La majoria d'ells entre denúncies d'un clima de pressió i amenaces. El cas més cridaner és el de Sami Anan, cap de l'estat major egipci i home fort de la junta militar que va rellevar Mubarak el 2011, qui va ser detingut per les autoritats militars quatre dies després d'anunciar la seva intenció de participar en la contesa electoral.

La farsa electoral es completava amb l'aparició, cinc minuts abans del tancament del termini, d'un adversari pel general al-Sissi. Moussa Mostafa Moussa, en representació del partit Ghad, registrava els papers necessaris per a convertir-se en el comparsa d'aquesta representació. Moussa va haver de defensar la seva candidatura assegurant que té un programa electoral propi, ja que el seu partit, sense representació parlamentària, havia estat recollint signatures de suport al general al-Sissi pocs dies abans del sorprenent anunci. Les hores prèvies, tot l'entorn del règim havia estat buscant desesperadament candidat, sondejant fins i tot el líder del Wafd, Sayyid al-Badawi.

Un grup de destacats polítics han reclamat l'anul·lació de les eleccions per la manca de legitimitat i garanties. Parlen d'un procés marcat per la "intimidació" mentre denuncien interferències judicials i policials, traient del mig tot possible adversari al general al-Sissi. El comunicat demanava també el boicot a les votacions i rebutjar reconèixer-ne els resultats. Fa quatre anys, el general egipci va assolir la presidència del país després d'obtenir un 97% dels suports en unes votacions amb una baixa participació i un sol contrincant. Aquelles van ser les votacions que van refermar el poder que el militar havia obtingut en liderar el cop d'estat que va deposar el govern dels Germans Musulmans del president Mursi, el primer escollit des de la marxa de Mubarak. Aquelles van ser unes eleccions per posar en escena una presa de poder que ja era efectiva. Enguany hi ha hagut de concórrer per maquillar unes eleccions sense elecció.

Discrepàncies internes

Els membres de la campanya del general al-Sissi presentaven els papers necessaris per a formalitzar la seva

candidatura el passat 24 de gener, un dia abans del setè aniversari de la revolució de Tahrir. Vint-i-quatre hores abans, però, el país s'havia vist sacsejat en conèixer la sorprenent detenció de l'antic cap de l'estat major Sami Anan. La fiscalia militar emetia immediatament l'ordre de no publicar cap informació relacionada amb la detenció. Buit informatiu per a una detenció mediàtica clau. Anan, home fort de la junta militar que va rellevar el rais Mubarak el 2011 i va liderar la transició fins a la victòria electoral dels Germans Musulmans, havia declarat la seva intenció de participar en les eleccions quatre dies abans. Ho va fer a través d'un discurs gravat en què va exigir la neutralitat de les institucions civils i militars, va atacar la separació de poders, i on va exigir rectificar les "polítiques incorrectes". Un anunci que va irritar l'exèrcit, que publicava un vídeo en el qual denunciaven la candidatura del militar i l'acusaven d'atacar l'exèrcit i cercar de provocar una fractura entre el poble i les forces armades. Afirmaven que Anan no havia demanat els permisos militars per participar en les eleccions, tot i estar jubilat des de 2012. Tampoc no havia tingut problemes anteriorment ni per crear un partit ni quan va mostrar la seva intenció de participar en les eleccions de 2014, cosa que finalment no va fer.

Al-Sissi ja havia alertat Anan, a qui anomenava "el corrupte", contra qualsevol intent "d'apropar-se a aquesta cadira". Tots dos militars mantenen una disputa fins ara soterrada però cada cop més pública, que ha esclatat a les portes de les presidencials que portaran el general al-Sissi a la seva segona legislatura presidencial.

Desfent-se dels adversaris

Pocs dies després, un destacat membre de la campanya d'Anan, Hisham Geneina, va ser assaltat quan sortia de casa per un escamot de mercenaris, que van intentar segrestar-lo, tot i van desistir per la intercessió de familiars i veïnes. Malgrat la gravetat dels fets, la policia va arrestar i interrogar l'agredit, i el va deixar sense assistència sanitària durant hores. Geneina acabaria passant diversos dies hospitalitzat a causa de la pallissa. El ministeri de l'Interior encara va difondre durant hores una versió oposada dels fets, assegurant que hauria estat el mateix Geneina qui hauria agredit els joves. Geneina va ser el cap de l'oficina estatal de la lluita antifrau fins que el general al-Sissi el va despatxar després que publicqués un informe que xifrava la corrupció estatal en 76 mil milions de dòlars. Llavors les autoritats van acusar-lo de difondre informació falsa i el van condemnar a una pe-

Fins a quatre candidats de renom han estat apartats de la carrera pocs dies abans de tancar el termini

Els membres de la campanya del general colpista van formalitzar la candidatura el passat 24 de gener

El general al-Sissi, actual president col·pista d'Egipte

/ WIKIPEDIA

na d'un any de presó i 20.000 lliures de multa. Geneina va ser assaltat justament quan es dirigia als tribunals per seguir l'apel·lació que ha presentat contra la seva destitució. Sami Anan l'havia situat com un possible vicepresident si la seva candidatura resultava vencedora.

Aquests fets van precipitar la decisió de la candidatura de l'advocat laboralista Khaled Ali, que comptava amb el suport de nombroses veus de l'esquerra revolucionària, de renúncia a participar en les eleccions. Ali, que també havia denunciat el robatori de signatures de suport i nombroses pressions contra la seva candidatura, va afirmar que no tenia sentit seguir la carrera davant la impossibilitat d'una competició real. La candidatura d'Ali, de fet, encara estava pendent de la resolució d'una denúncia de la fiscalia contra la seva persona per presumpta difamació de les forces armades durant una manifestació en què l'advocat hauria fet un gest obscè.

Als casos d'Ali i Anan, s'hi sumava també la renúncia d'Anwar Esmat Sadat, nebot de l'expresident egipci responsable dels acords de Camp David amb Israel. Sadat va renunciar a la carrera electoral -va afirmar- per protegir els seus col·laboradors de campanya de possibles abusos. El candidat, qui va ser expulsat del parlament un any abans, assegurava que participar en unes eleccions contra al-Sissi "és com un suïcidi" i es posava la meta de 2022, quan constitucionalment el general al-Sissi no s'hi podria presentar. Malgrat tot, gairebé tothom veu a l'horitzó una reforma constitucional que esmeni aquest fet.

Qui també renunciaria a aquest suïcidi seria Ahmed Shafiq, darrer primer ministre del rai Mubarak. La renúncia de qui fou contrincant electoral del germà mu-

sulmà Mohamed Mursi en les eleccions de 2012 va venir precedida de tot un serial d'intrigues. El candidat, que va decidir marxar als Emirats Àrabs després de la victòria dels Germans Musulmans, va denunciar la interferència de la monarquia pèrsica en la seva vida. Primer, amb una presumpta retenció injustificada al país i, posteriorment, amb una forçada expulsió. Tot mentre es rumorejava sobre la seva possible carrera electoral. Cal recordar els forts vincles entre els Emirats Àrabs i el règim d'al-Sissi. La candidatura de Shafiq, també militar de formació, es faria pública a través d'un vídeo emès amb polèmica a la qatariana Al-Jazeera, després que la seva família denunciés un segrest que ell acabaria negant. Shafiq finalment va renunciar a la carrera electoral a principis d'any. "Crec que no seria la persona ideal per a liderar l'Estat en aquest període", diria. Ho faria envoltat pels rumors que vinculaven la decisió a una sèrie de pressions oficials. Mentre alguns parlaven de l'amenaça de reactivació de les causes contra ell per corrupció sota l'era Mubarak, d'altres hi van afegir la possible existència de filmacions personals compromeses amb contingut teòricament sexual.

El darrer candidat apartat seria el coronel Ahmed Qansoura, un autèntic desconegut per l'opinió pública del país que va anunciar la seva intenció de participar en les eleccions vestit de militar a les xarxes socials. Com era d'esperar, seria detingut i transferit a la justícia militar.

Set anys després d'aquella revolució que demanava pa, llibertat i justícia social, Egipte torna a veure's atrapada amb eleccions sense elecció i amb cada cop menys aparença. Tot mentre el general al-Sissi alerta: "El que va passar fa set anys, no es repetirà; jo m'encarregaré que així sigui". ●

En l'actual situació és important recordar els forts vincles entre els Emirats Àrabs i el règim d'al-Sissi

Set anys després d'aquella revolució que demanava pa, llibertat i justícia social, Egipte torna a veure's atrapada

NO EREN CAMPS POLONESOS, PERÒ **ÉS ANTISEMITISME**

L'anàlisi d'Agnieszka Hinc
Historiadora, Breslau (Polònia)

El govern ultraconservador i ultranacionalista de Mateusz Morawiecki ha impulsat una nova llei per defensar la "reputació" de Polònia, diuen. La norma pretén perseguir i penalitzar a qui atribueixi responsabilitat o coresponsabilitat a Polònia i a la "Nació Polonesa" (sic) dels crims comesos per l'Alemanya nazi en l'actual territori polonès. També castiga a qui utilitzi el terme "camps de concentració o d'extermini polonesos", així com a tota persona que negui el genocidi contra la població polonesa a Volínia i a Galítsia perpetrat durant la guerra sota el paraigua de l'Organització dels Nacionalistes Ucraïnesos, que liderava Stepan Bandera.

Així doncs, a part d'eximir Polònia de qualsevol responsabilitat durant l'Holocaust, la llei imposa multes i pena de presó de fins a tres anys a qui doni per certa una suposada col·laboració de Polònia i la seva gent en els crims comesos pel Tercer Reich durant la Segona Guerra Mundial i a qui anomeni "camps polonesos" llocs com Auschwitz-Birkenau, Sobibór, Treblinka, Kulmhof, Majdanek o Stutthof.

Morawiecki, antic director del banc Santander a Polònia i exministre de Finances, va desatendre totes les crítiques i advertències llançades des del Yad Vashem -el museu-memorial de l'Holocaust de Jerusalem- i la comunitat acadèmica, "intents d'alterar la veritat històrica" sobre l'Holocaust i "coartar la llibertat d'expressió i investigació acadèmica", i va aprovar, a altes hores de la matinada, la polèmica norma -el dia abans del Dia Internacional de Commemoració en Memòria de les Víctimes de l'Holocaust.

200.000 jueus i jueves van ser entregades al règim nazi o assassinades per població polonesa

Va participar Polònia en l'Holocaust? No. Hitler va envair Polònia, annexionant diverses regions a Alemanya i ocupant-ne militarment unes altres, conegudes com a Govern General, ometent tota referència a Polònia o a cap govern titella de Berlín com la França de Vichy o la Noruega de Quisling, amb capital Cracòvia i governada pel nazi Hans Frank. De fet, Polònia va ser l'escenari dels pitjors crims viciats del nazisme als camps de concentració i guetos creats per Alemanya. De 1939 a 1945, gairebé 2 milions de persones (no jueves) hi van ser assassinades; 1,5 milions van ser esclavitzades i 3 milions de jueus polonesos van ser exterminats.

Van combatre polonesos a les files nazis? No. L'exèrcit nazi no va comptar amb cap batalló polonès, en canvi, sí que van existir brigades internacionals a les Waffen-SS de persones voluntàries provinents de Letònia, Bèlgica, Hongria, l'Estat espanyol, Ucraïna o Dinamarca. No en consta cap registre. En canvi, des del dia de la invasió, es van formar unitats de resistència, de diferents colors, a tot el país, que van ser agrupades posteriorment sota l'Exèrcit Nacional (AK).

L'Holocaust no va ser un fet exclusivament alemany. La maquinària de la mort

va trobar còmplices arreu. Si bé és cert que moltíssima gent de Polònia va ajudar a salvar la comunitat jueva perseguida -i així ha estat reconegut historiogràficament- també ho és que molta altra va col·laborar amb el nazisme lliurant les persones que fugien a les SS i la Gestapo per por, lucre o odi antisemita, i això darrer és el que vol silenciar Morawiecki.

El professor d'Història Jan Grabowski sosté que unes 250.000 persones jueves de Polònia, no detingudes, van intentar sobreviure durant la guerra i que només el 10% ho van aconseguir, i 200.000 van ser entregades al règim nazi o assassinades per població polonesa.

L'antisemitisme, amb la col·laboració interessada de l'Església catòlica, ja era present a Polònia molt abans de la invasió alemanya de 1939. L'any 1941, al poble de Jedwabne, sota ocupació soviètica arran del pacte Molotov-Ribbentrop, 340 ciutadanes de Polònia de religió jueva van ser assassinades a mans d'una quarantena de catòliques. Durant anys, es va pretendre culpar les tropes nazis de les morts -la majoria van morir cremades- durant el pogrom. Fins i tot hi van erigir un monòlit que en culpava la Gestapo. El mateix any, la població de Szczuczyn va viure uns fets similars. El juny, una turba catòlica amb destrals i arcs va assassinar unes 300 persones. El juliol, 100 més van ser assassinades i violades per policies polonesos. Les 600 que van sobreviure a la matança van ser enviades a la mort al camp de concentració de Treblinka durant l'agost. Els pogroms no van ser casos aïllats; a més dels dos esmentats, altres van succeir a les poblacions de Tykocin o Wasosz. ●

Escola Directa

País Valencià

Directa LA REPARADORA

Divendres 23 i dissabte 24 de febrer de 2018
La Reparadora, C. de l'Arquitecte Arnau 5, València

Per a més informació i inscripcions:
paisvalencia@directa.cat

Imatge del
Paral·lel a inicis
del segle XX
/ BENITO
OLIVER-RO-
DÉS. ARXIU
FOTOGRÀFIC
DEL CENTRE
EXCURSIONISTA
DE CATALUNYA

La ciutat intermitent: teatre i carrer

Hi són però no ho veiem: barraques de cabaret desaparegudes, escenes metropolitanes llunyanes, cercaviles de la transició a reivindicar...
Tres llibres aporten noves visions al calidoscopi urbà de Barcelona

Ivan Alcázar Serrat | @La_Directa

Broadway? No exactament. El sorprenent “descobriment” dels papers de Rossend Llurba (1887-1954) ens ha permès llegir la *Història del Paral·lel. Memòries d'un home del carrer*, editada per Albert Arribas a l'Editorial Comanegra. Hem tornat a “la rambla dels pobres”, a la faceta escènica de l'avinguda en el primer terç del segle XX, una plataforma de modernització de la cultura popular. El lloc que, com diu Xavier Albertí al pròleg del llibre, va donar el contrapunt a la gravetat noucentista, amb una vitalitat i un llegat que s'ha volgut oblidar i ocultar durant dècades. El Paral·lel, una via entre àrees avui en plena gentrificació, ha estat objecte de reivindicacions i polèmiques en els darrers anys. I mentrestant, l'únic supervivent de l'època gloriosa, el Teatre Arnau (de 1904!), es mor de pena com un teatre zombi, tancat i barrat.

Just aquí és on Llurba situa l'epicentre de l'artèria teatral: entre la “bretxa” de Sant Pau i el carrer Conde del Asalto (actual Nou de la Rambla). El primer teatre al Paral·lel fou el Circo Español Modelo, i les barraques de fira van començar a funcionar amb cinematògrafs i espectacles de curiositats. La llista de teatres, barraques, atraccions, cinemes

i cafès era interminable i movedissa, com la de les cantants i autors que hi desfilaven, de Guimerà a les veïnes que feien classes de cant i ball a les acadèmies de Nou de la Rambla, d'on sortien revistes esfilagarsades i alguns grans noms. Cultura de masses amb arts de tota mena (circ, pantomima, realisme, melodrama, vodevil, sarsuela, revista...). Espectacles i formatge per quatre rals. Sociabilitat obrera i menestral, i política de totes bandes (Lerroux fent mítings, grups llibertaris fent reunions). I l'oci i el negoci ballant plegats a les cases de subhastes.

Els primers esbossos de l'avinguda els dibuixa Llurba amb els campaments gitanos, els grups de trinxeraires, actors i actrius que hi passegen diletants, les xemeneies que recorden la feina de l'endemà i fan tocar de peus a terra. L'autor va fer tots els papers de l'auca: n'era veí des de petit (al carrer del Roser), i veié com abans del bulevard dels teatres allò era un escampall de descampats, solars i hortes. El va gaudir com a home de vida “desendregada”, va actuar-hi i compondre-hi (seu és el primer cuplet en català, “La font del Xirineu”), va col·laborar en la programació artística i en publicacions de teatres, i en va escriure crítiques i cròniques (publicades a *De tots colors* des de 1912). Tot »

» això és el que es recull al volum, juntament amb el seu mosaic líric de “La cançó del Paral·lel”, i els dos primers capítols de la història.

Més enllà del valuós relat de la vida “bullanguera i farandulesca” i dels records “paral·lelogràfics”, al llibre es parla de la cançó com a l’“ànima d’un poble”, que neix als teatres, es passeja pels carrers i entra a les cases. Es planteja la reivindicació sorprenent (i lògica) del music-hall en català, per a les masses populars d’una “raça” que, diu Llurba, en general té uns costums “un xic massa austers i donats al transcendentalisme”. Més tard, el 1937, tornaria a reflexionar sobre el music-hall, posant en primer terme la consciència de classe i la qüestió de gènere. L’autor veu en els teatres un node i un moment important de la ciutat, un motor i un mirall. I s’inflama en escriure de “la concentració de l’ànima popular ciutadana que cerca en el bullici i en la diversitat dels espectacles l’oblit de ses penalitats”. O escolta el “crit de bohèmia llançat contra la faç d’un poble embrutit per l’afany de negoci”, i sent la “palpitació del cos de l’urbs que, malalt o bo, palpita”. En temps de misèries, lluites i convulsions, Llurba es pren la frivolitat molt seriosament.

Capítols de la formació de la ciutat

La importància del Paral·lel en la història de la ciutat de Barcelona rau, d’una banda, en la seva situació estratègica en el plànol de l’Eixample de Cerdà, i, de l’altra, en el seu paper de contenidor i plataforma cultural de primer ordre. Ambdues qüestions estan entreligades, ja que els teatres que aparegueren a l’avinguda des de 1890 van tenir una funció “urbanitzadora” en aquella zona i en aquell moment d’interregne: un limbo legal i urbanístic havia permès la disbauxa, la proliferació de magatzems i barracons, i després d’una etapa vivíssima que va escampar les varietats dinamitzant la ciutat, es va anar difuminant. Aquesta tesi, la dels teatres com a pioners de la urbanització de la ciutat, i, doncs, com a edificis que van traient el cap i desapareixent, aquí i allà, és la que defensa i estudia el grup de l’Observatori d’Espais Escènics (www.espaciosescenicos.org). El corol·lari d’aquest enunciat seria: els teatres tenen una “vida útil” per a la ciutat, i quan la ciutat es consolida els teatres molesten i són esborrats del mapa, substituïts per altres funcions i interessos.

Representació i invisibilitat

De la mateixa manera que va existir un Paral·lel que després es va censurar i tapar, i de sobte ha reemergit gràcies a una troballa inesperada, la metròpoli consta d’enormes àrees que viuen la seva quotidianitat apartades de la gran representació (o pantomima) dels

La importància del Paral·lel rau, d’una banda, en la seva situació estratègica en l’Eixample de Cerdà, i, de l’altra, en el seu paper de contenidor cultural

centres urbans. Àrees que van créixer des d’un primer moment en el desplaçament, en el marge, en un “desespaiament” del relat oficial (el mot se cita d’Oriol Nel·lo). Tal com escrivia el periodista i historiador Marc Andreu manllevant el títol de l’Italo Calvino, *Les ciutats invisibles* (Editorial L’Avenç) també es troben a les àrees urbanes de la Catalunya metropolitana. L’assaig, de 2016, recollia les cròniques aparegudes a L’Avenç, i continuava en certa manera la tasca de gent com Huertas Clavería o Candel, preocupats per donar veu a la ciutat sense nom.

Andreu explora la cara B del caràcter bipolar de les ciutats: a un centre polit, buidat i ofert com un *showroom* espectacular i neutralitzat li correspon una perifèria sense imatge reconeixible, que ell mapeja. Una àrea plena d’energia, de racons, enfangada en els capítols d’un procés conflictiu, llarg i esforçat d’existència, transformació i supervivència. Si la ciutat central ja sembla “acabada” (en tots els sentits), en aquestes àrees la ciutat encara es troba en procés de formació. Tal com Llurba combinava moments exaltats amb altres rutinaris en el seu volum, a *Les ciutats invisibles* l’autor combina l’observació a peu de carrer amb l’apunt estadístic i sociològic. Com en un collage d’escenes entreligades, es transcriuen converses sentides als tramvies de la Mina, moments viscuts en una associació veïnal de Sant Cosme, i tot seguit se citen plans i projectes administratius, urbanístics i polítics. Uns i altres se superposen, sovint es contradiuen. I aquesta in-

Saló Arnau,
primer nom
que va rebre
el Teatre Arnau
/ BENITO
OLIVER-RO-
DÉS. ARXIU
FOTOGRAFIC
DEL CENTRE
EXCURSIONISTA
DE CATALUNYA

L'espai públic ha estat la vedet del discurs del model Barcelona. En canvi, les arts escèniques lligades al carrer han patit una involució clara a Catalunya

termitència d'enfocaments és eficaç a l'hora de llegir la ciutat com un desplegament de tensions i d'encreuaments. El veritable teatre (l'argument "real") de la ciutat fent-se i desfent-se té lloc en la intersecció dels espais perifèrics i dels relats contra el tòpic, i sovint malgrat els plans, a la intempèrie del discurs.

Perdre els carrers

Hi ha llocs silencisats, i també hi ha disciplines que han quedat relegades. L'espai públic ha estat la vedet del discurs del model Barcelona. En canvi, les arts escèniques lligades al carrer han patit una involució clara a Catalunya. Les arts en viu de gran format i a l'aire lliure van tenir moments de glòria puntuals en les macrocelebracions de 1992 i 2004, i han passat a formar part (amb certa esclerotització dels costums) de les celebracions folklòriques, de festes majors o de festivals puntuals. Però la irrupció als setanta de propostes experimentals de carrer es va anar esvaint, en acabar l'"interregne" postfranquista. L'auge d'aquesta creació peripatètica i entusiasta va quedar aixafat i esmicolat en el xoc i l'encaix de les plaques tectòniques de la dictadura i de la transició i primera democràcia. Ara, el miratge intermitent de Tàrrrega no pot ocultar el desert. Què ha passat? Ja sigui per causa de la burocratització i precarització de l'àmbit creatiu, de la normativització i la pri-

vatització de l'espai públic o de la manca de suports i idees, la cosa progressivament va morir o es va moure cap als edificis teatrals, cap als festivals, o va fer les maletes cap a l'estranger.

Una cronologia breu, divulgativa i necessària és la que proposa *El carrer és nostre* (Raig Verd Editorial), d'Aida Pallarès i Manuel Pérez. També aquí l'estructura del llibre intercala punts de vista, periodisme i assaig, i passa del repàs històric a les firmes convidades, amb reflexions des de l'antropologia o la gestió cultural. El llibre no s'està de fer crítica (quan es fixa en les indústries culturals i l'obsessió pel "retorn", o quan compara amb el model públic francès), posa en valor algunes apostes trencadores, d'abans i d'ara, i assenyala desenganys (La Fura dels Baus de la Pepsicola). Potser hi ha certa mitificació del que foren (més enllà del que significaren) les arts de carrer als setanta. I s'hauria pogut fer més èmfasi en altres propostes recents, les que han convertit manifestacions, okupacions i assemblees en performances... i viceversa. També es podria aprofitar l'ocasió per insistir més que, en aquest panorama, el TNC no només és el Mordor del teatre de carrer, sinó del teatre català en general. Perquè, més enllà del fet que en l'etapa actual reivindiqui amb valentia el llegat del Paral·lel (del que, de fet, en seria l'antítesi), el temple de les Glòries representa un model que centralitza i búnqueritza la creació, en l'equació fatal de cultura és igual a equipament cultural. Amb una solució superba i entotsolada, que no aporta res a la ciutat. ●

malalletra

Caixes de cartró

*Mai no mor l'aigua ni que piqui roca;
ni el rovell menja l'aire, ni la terra
dóna una falsa nota i mulla amb flames*
(Joan Brossa)

El relat de Bea Ramos | @Beatuni

Caixes de cartró, dèbils i porugues, pugen en un camió.
-Cap a on anem?
-A la ciutat que em va veure néixer.

Mudança acabada. Parets i una pila de caixes atrotinades pel viatge. El polipropilè, abatut, s'ha desfet de la cinta adhesiva i deixa entreveure un garbuix de la seva vida: desenes de llibres que li han calat l'ànima i altres desenes de llibres que l'acompanyen tan sols perquè són llibres; fotos empal·lidides; roba que mai no s'ha posat; apunts; notes que li remouen les entranyes i quadres negats a mostrar-li el paisatge. I ella espera la pluja, però no arriba. La predicció meteorològica no mostra ni un núvol en els pròxims vuit dies. La sequera continua ferma.

Fa poc va llegir un article on s'explicava que la planta de l'arròs (*Oryza sativa*) té la capacitat de fer arribar l'aire a les arrels malgrat qualsevol inundació catastròfica en què es trobi. No s'ofega. Romandre sota l'aigua li permet que, per una banda, els insectes famolencs no s'arrisquin a gaudir-ne per si perden l'equilibri i acabin morint ofegats. I, per l'altra, evita que les "males herbes", que no són capaces de resistir qualsevol colossal al·livió, puguin robar-li espai i llum. Dona les últimes calades a les restes d'un tabac sec mentre es pregunta com s'ho farà la planta de l'arròs si no arriben les pluges.

De la sequera se n'oblida sota la dutxa. Distreta, manté la mirada clavada en un punt de la rajola del seu davant i l'aigua va caient en silenci, regalimant emocions, vertígens, sinèrgies escurçades.

El telèfon no deixa de vibrar, sembla dansar a ensopegades. Quatre trucades perdudes, cent vuit whatsapps. Surt de la dutxa empremtant el terra i, finalment, l'agafa:

-Mitja hora i vinc.

Mentre obre l'armari pensa que un dia d'aquests s'hauria de tallar les ungles dels peus. Es posa les calces, els pantalons, després els mitjons, les sabates, els sostenidors, la samarreta i el jersei. Aixeca el cap i s'hi troba, o el mirall la troba a ella, tant se val. La mirada es repri-meix, acluca els ulls i es renta les dents esquivant llambregades. Agafa la jaqueta i es deixa emportar cap al número 53, on l'esperen: *Hola!*

/ JOAN MANEL PÉREZ

com estàs?; una cervesa?; has tornat al barri?; te'n recordes d'aquella nit quan...?; encara et penso quan plou; una altra cervesa?... En resum, mirades, abraçades i cossos dels quals un dia va formar part. Desitja que el mòbil soni però no ho fa. *Maleït sigui!* No li queda un altre remei que simular la urgència d'una trucada per fugir un moment. Surt fora del bar, respira l'aire gèlid d'una nit d'hivern qualsevol i es torna a trobar rere els vidres del bar. Apaga la cigarreta violentament, intentant esmicolar el passat per no ennuegar-se.

Observa el seu voltant com si tot esdevingués nou. Les persianes verdes que mostren el rètol de venda l'evocuen a l'antiga papereria, a aquella olor que desprenien les piles de diaris i llibres. No s'equivocava quan deia que per molts negocis que obrissin, després, fracassarien. Hi ha essències úniques i veïns molt tradicionals.

Es torna a endinsar en el gargoteig continu de veus i paraules, fa un gest al cambrer: *Un gin? Ara mateix!*

-Tot plegat seria més fàcil si fóssim una mica cambrers. No creus? -li pregunta sense mirar-la als ulls.

-Perdona?

-Doncs això, que si fóssim capaços d'entendre el que ens diuen sense la necessitat de malbaratar una infinitud de paraules, seria tot més fàcil.

Ella mig somriu i torna a la taula. Copes mig plenes, ampolles buides, mirades, records i oblits que van fent passar les hores. El cambrer alça la veu per avisar: *Vint minuts i tanquem!*

Aprofita per pagar, anar al lavabo i cargolar una cigarreta pel camí mentre s'acomiada per evitar ser arrossegada cap a un altre bar. Surt i s'omple els pulmons d'un vent fred i matiner. Ara, amb una mirada persistent, li xiuxieja:

-Una mica cambrers i una mica gats. Cambrers per entendre sense paraules i gats per esbufegar les amenaces volanderes.

S'encén la cigarreta, li retorna el somriure i marxa. S'adona que les merles comencen a recuperar el plor o el cant que van perdre a la tardor. A ella, que tant li agradava l'hivern, ara l'espera la primavera. Arribarà. Encara queda, però la primavera arribarà. *Mai no mor l'aigua ni que piqui roca.* ●

ressenyas

El món i l'ull que mira

Gemma Medina | @La_Directa

De vegades, l'estranyesa del món no depèn tant del món sinó de l'ull que el mira. A l'obra inacabada i fins ara més desconeguda de Rodoreda, *La mort i la primavera*, reeditada per Club Editor, el món que se'ns explica és negre amb tocs de fantasia, i se situa en un espai i un temps indeterminat. En un poble aïllat, de muntanya, hi trobem esguerrats, homes amb el rostre desfigurat perquè la resta de vilatans els han tirat per un riu que passa per sota el poble, ocells que es maten els uns als altres però que, en el fons, es necessiten per sobreviure... L'atmosfera que crea, aquest ball entre real i irreal, és la clau de volta de l'obra, perquè serà necessària per explicar una veritat més fonda; per parlar, de manera ben real, de què és la por: tant la por que ve de fora com la por que ens imposem nosaltres mateixes; és a dir, per reflexionar sobre la llibertat, les imposicions socials i les normes del joc que no es qüestionen mai.

Així, en un ambient d'angoixa i asfíxia, descobrim la vida d'un jove a qui se li acaba de suïcidar el pare i a qui se li comença, com a tot adolescent, a envitricollar la vida. Una vida que serà la barreja contínua i inseparable de la mort –i, per tant, la crueltat, el mal– i de la primavera –i amb ella l'amor, el bé. Podria ser d'una altra manera? En l'obra, els extrems es retroalimenteren i hi regna

el cercle: el bé i el mal es necessitaran i es difuminaran, com l'home i la natura, la vida i la mort... I tot voldrà dir molt més del que sembla en un primer moment. Com un pou sense fons, l'obra conté múltiples capes de lectura perquè està absolutament dominada pel símbol.

Arnau Pons ha fet una feina extraordinària en el postfaci per tal que les lectures puguin comprendre més bé l'obra i en vegin la complexitat i els orígens. A més, arran d'aquesta reedició, sembla que la comunitat lectora ha començat a posar en dubte l'horrible etiqueta de fleuma que carregava l'autora, i ens n'alegrem. Però cal recordar que aquesta és una onada més del mar inacabable que és l'obra de Rodoreda: potser caldrà rellegir novel·les com *El carrer de les Camèlies* i *Quanta, quanta guerra...*, o bé contes com "La salamandra" o "Flor felicitat" per entendre que tot ve d'un mateix ull que mira. ●

LLIBRE
La mort i la primavera
Autora: Mercè Rodoreda
Edita: Club Editor
Any: 2017

Realitat popular a la pantalla

Sergio Delgado Asensio | @SergioDA92

La pel·lícula dirigida per Antonio Méndez Esparza és una nova onada d'aire al cinema social independent espanyol. Hi ha un reflex pur i vertader en cada pla que deixa impregnada a la pantalla el context social i econòmic que viuen moltes famílies desestructurades afroamericanes als Estats Units actualment. Gràcies a un pla més obert del que és habitual, que pràcticament arriba a ser un pla general, el director ens ofereix una quantitat colossal d'informació sobre les famílies i el dia a dia de la classe baixa de Florida.

El film s'apropa molt al cinema *verité* per la seva austeritat visual i auditiva, que deixa clara la intenció de mostrar de manera fidedigna la realitat que molta població afronta a la seva vida. Volen mostrar la realitat gairebé com si fos un documental, per la seva realització i les seves situacions, a diferen-

CINEMA
La vida y nada más (Life & Nothing More)

Productora: Aquí y Allí Films, 2017

Guió: Antonio Méndez Esparza
Fotografia: Barbu Balasoiu

Repartiment: Andrew Bleechington, Regina Williams, Robert Williams, Ry'nesia Chambers

Durada: 114 minuts

cia d'altres produccions cinematogràfiques més arrelades a un estil més clàssic de cinema.

La narració es mou àgilment mitjançant unes el·lipses tant subtils com magistrals. Esparza es nega a posar cap tipus de rètol o serigrafia a la pantalla. L'únic títol que hi apareix és el de la pel·lícula, que s'ha de dir que és perfecte. Mostra el que diu, el que diu és el que mostra. Res més. La vida i res més. ●

Contundència i melodia a parts iguals

Elies Bosca | @Elies_Bosca

MÚSICA
Erraiak
Artista: Bultz!
Segell: Mauka Musikagintza
Any: 2017

A Euskal Herria, el punk rock segueix d'enhorabona. El nombre de grups i discos originaris d'allí que aposten per aquesta sonoritat no cessa. Un dels últims exemples el protagonitza Bultz!, un nou projecte nascut arran de la unió d'antics membres de bandes com Pixontxis, Kruders o lheskide.

Erraiak és el seu primer treball. Aquest, podem dir que ha estat forjat a partir dels ritmes ràpids d'un punk rock que beu del llegat aportat per les trajectòries anteriors dels seus components. Dotze cançons caracteritzades per un so directe

i melòdic que, inevitablement, denoten una certa influència de la tradició punk nord-americana. Temes com "Mertznerari Zaindaria" o "Ahozabal" ho corroboren.

Ens trobem davant d'un àlbum coherent, ja que cap cançó destaca ni desentona en excés per damunt de la resta, sinó que totes elles el doten d'un equilibri que acaba per configurar-li una identitat pròpia fàcilment reconeixible.

En definitiva, una aposta segura pel punk i el rock a parts iguals que ens arriba de terres basques i que no decebrà les amants d'aquest estil. ●

/ YEE-LIU WILLIAMS

Christian Picciolini,
exmilitant d'una
banda neonazi

Corria el 1987 quan un home va topar-se amb Christian Picciolini en un carrer de Chicago i va arrencar-li el porro que duia a la boca. “No saps que els comunistes i els jueus volen que facis això per poder-te controlar?”, li va dir. Aquest home era Clark Martell, cap del grup Skinheads de l'Àrea de Chicago (CASH), a qui el jove Picciolini va rellevar dos anys després. Amb només 16 anys, aquest fill d'immigrants italians es va convertir en líder dels caps rapats de la capital d'Illinois. Gràcies a ell, els CASH i Hammerskins van fusionar-se en la violenta organització Whitehead, alhora que fundava les bandes de punk-oi! White American Youth (W.A.Y.) i Final Solution. Picciolini va regentar Chaos Records, una botiga de música supremacista, fins que el 1996, amb 22 anys, va decidir abandonar aquells ambients. El naixement del seu fill va capgirar-li la vida. “La meua història s'assembla a la del protagonista d'*American History X*”, explica. Avui, amb 44 anys, Christian Picciolini es dedica a treure neonazis de la violència i l'odi a través de l'ONG Life After Hate.

“Si et sents perdut, pots caure en un grup neonazi”

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Per què vas enrolar-te en el moviment neonazi?

Durant la meua adolescència havia patit assetjament i burles a l'escola, cosa que em feia sentir molt impotent. No vaig créixer en un entorn racista, però el 1987, quan tenia catorze anys, un grup em va prometre que seria respectat. Tot i que no entenia exactament on em ficava, integrar-m'hi i després crear una banda de punk neonazi va fer-me sentir fort, reconegut i trobar un sentit a la vida.

Quina estratègia utilitzàveu per reclutar els més joves?

Vam observar que si abandonàvem la indumentària feixista i ens mesclàvem en la societat, el nostre discurs tindria més impacte, i així ho vam fer. Miràvem d'assemblar-nos a la gent, parlar-hi i estar en els mateixos espais. D'aquesta manera actuàvem no tant amb la finalitat de reclutar membres, sinó amb el propòsit de cometre abusos i atiar l'odi contra les minories.

Quan vas adonar-te de la manipulació de la qual eres víctima?

Uns anys després de deixar-ho. Però mai no em vaig sentir víctima, sinó algú que s'havia dedicat a atacar dones hispanes, pintar esvàstiques en sinagogues o cometre actes vandàlics en negocis de propietaris jueus. Encara avui demano perdó per haver destruït tantes vides, ja que les meves paraules van servir perquè alguns morissin o anessin a la presó. M'he pogut refer perquè els meus pares i la comunitat en general va compadir-me quan menys m'ho mereixia.

Quines persones poden caure en aquests ambients?

Si et sents perdut, pots caure-hi en un moment o altre. A mi em va passar: algú va veure les meves vulnerabilitats i va prometre'm el paradís.

L'increment d'organitzacions supremacistes té a veure amb aquesta pèrdua de referents?

Ho prova la suma de diversos factors, com són la manca d'oportunitats i lideratges clars, a més de l'aïllament social i la retòrica de la por utilitzada per egocèntrics manipuladors que busquen enfrontar la gent pel seu propi interès.

En la teua autobiografia, *Violència romàntica: memòries d'un cap rapat nord-americà (2015)*, compares els grups neonazis amb els gihadistes.

En què s'assemblen?

En els dos casos, els membres són seduïts amb les mateixes tàctiques: els inculquen la por a l'altre, els prometen una vida millor, els convencen que alguna cosa els ha estat arrabassada i fan creure'ls que lluiten per una causa “noble”, com pot ser la supervivència de la seva raça o religió.

Avui, a través de l'entitat Life After Hate (en anglès, vida després de l'odi), mires de treure els joves d'aquestes organitzacions. Com ho fas?

El millor mètode és l'escolta i l'assertivitat, sobretot quan t'expliquen els seus problemes. De moment, el resultat és molt positiu.

És important que sàpiguen l'origen intercultural dels caps rapats?

Sí, perquè els *skinheads* van néixer a Anglaterra inspirant-se en els *rude boys* jamaicans i la cultura Mod. D'aquesta barreja van sorgir els SHARP (Skinheads Against Racial Prejudice), que inicialment no era un moviment polític, sinó més aviat antifeixista.

Part del moviment antifeixista justifica la violència per combatre els neonazis. Què en penses?

La violència sempre és equivocada, ja que els neonazis l'adoren, de manera que si actuem igual, només ajudarem que creixin. Hem d'aconseguir que la gent es faci responsable. I això demana fer pedagogia a l'escola, els mitjans de comunicació i incidir en el camp de la política, sigui millorant les prestacions socials o canviant la manera d'aplicar l'ordre públic.

Continues vinculat a la música com a productor de vídeos. Quina importància li dones?

La música transmet l'ànima d'algú que escoltes, d'aquí que sigui útil per generar empatia i esvaïr prejudicis.

Quines són les teves prioritats en aquests moments?

Treballar per contrarestar les llavors de l'odi, que avui molts polítics propaguen, i ajudar els joves a fugir de l'extremisme, per la qual cosa també he explicat el meu projecte a diferents estats nord-americans i països europeus afectats per l'auge del nazisme. Em dono per satisfet si aconseguixo que aquests joves trobin un propòsit en les seves vides. ●

La violència és equivocada. Si actuem igual que els neonazis, ajudarem que creixin